

Univerzita Palackého v Olomouci

Filozofická fakulta

Katedra bohemistiky

Fejeton v ženských časopisech

Feuilleton in women's magazines

Bakalářská práce

Autor:	Adéla Kudelová
Studijní program:	B7310 – Filologie
Studijní obor:	Česká filologie se zaměřením na editorskou práci ve sdělovacích prostředcích
Vedoucí práce:	Mgr. Jindřiška Svobodová, Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Fejeton v ženských časopisech“ vypracovala samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Olomouci dne 12. května 2010

.....

Podpis

Poděkování

Děkuji tímto vedoucí své práce Mgr. Jindřišce Svobodové, Ph.D. za cenné rady a připomínky při zpracování tématu.

OBSAH

1. ÚVOD.....	7
2. FEJETON, ŽENSKÉ ČASOPISY.....	9
2.1 FEJETON: CHARAKTERISTIKA ŽÁNRU.....	9
2.2 TYPICKÉ RYSY ŽENSKÝCH ČASOPISŮ.....	11
2.3 ŽENSKÉ ČASOPISY V ČESKÉ MEDIÁLNÍ KRAJINĚ.....	13
2.4 ZKOUMANÉ ČASOPISY.....	15
3. AUTOŘI, TÉMATA A GRAFICKÁ ÚPRAVA FEJETONU.....	17
3.1 AUTOŘI ANALYZOVANÝCH FEJETONŮ.....	17
3.2 DRUHY FEJETONU.....	18
3.3 TÉMATA ANALYZOVANÝCH FEJETONŮ.....	19
3.4 TÉMA PODLE ROČNÍHO OBDOBÍ.....	19
3.5 GRAFICKÁ ÚPRAVA.....	20
4. KOMPOZICE A UMĚLECKÉ VÝRAZOVÉ PROSTŘEDKY FEJETONU.....	23
4.1 KOMPOZICE FEJETONU.....	23
4.2 STYL FEJETONU.....	24
4.3 KOMPOZICE, UMĚLECKÉ VÝRAZOVÉ PROSTŘEDKY A FUNKCE FEJETONU.....	25
4.3.1. FEJETON MARTINA NĚMCE V TÝDENÍKU ŽENA A ŽIVOT.....	25
4.3.2 FEJETON BENJAMINA KURASE V MĚSÍČNÍKU XANTYPA.....	27
4.3.3 FEJETONY V TÝDENÍKU ONA DNES.....	29
4.3.4 FEJETONY V TÝDENÍKU VLASTA.....	31

5. JAZYK ANALYZOVANÝCH FEJETONŮ	34
5.1 TITULKY ANALYZOVANÝCH FEJETONŮ.....	34
5.2 SYNONYMITA.....	36
5.3 EXPRESIVITA.....	37
5.4 SLOVA PŘEJATÁ Z CIZÍCH JAZYKŮ.....	39
5.5.MLUVENOST VE FEJETONU A NAVAHOVÁNÍ KONTAKTU SE ČTENÁŘKOU.....	40
6. ZÁVĚR	42
7. ANOTACE.....	44
8. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	45
9. PŘÍLOHY.....	46

1. ÚVOD

Tématem bakalářské práce je fejeton v ženských časopisech. Fejeton je žánrem, který stojí na pomezí publicistiky a beletrie, a tak klade vyšší požadavky na literární nadání autora, než většina ostatních žánrů vyskytujících se v současných periodikách. Rudolf Křesťan tvrdí, že „*fejeton nevymírá, jen se postupně z deníků stěhuje do časopisů a periodik.*“¹ Křesťan dále upozorňuje, že „*na internetu je fejeton i součástí různých dalších elektronických periodik.*“² Souhlasíme především s druhým tvrzením významného fejetonisty a doplňujeme jej o skutečnost, že fejetonu se v současné době zmocňují i méně známí či zcela neznámí autoři, kteří publikují na svých blozích, zatímco z tištěných časopisů se fejeton vytrácí. Skutečnost, že fejetony vycházejí v časopisech určených ženské čtenářské obci může být pro nezasvěcené do jisté míry překvapující. Jan Potůček ve svém článku uveřejněném v časopisu Reflex poukazuje na fakt, že „*ženské magazíny jsou všeobecně přijímané negativně a samy ženy se k jejich čtení často raději nepřiznají.*“³ Ženské časopisy jsou veřejností považovány za periodika, která se zabývají banálními problémy, což podporuje především obsah většiny rubrik v těchto titulech. Fejeton je žánr, který by měl primárně plnit estetickou funkci, a proto se v této práci zaměříme na jeho podobu v současných českých ženských časopisech. Poukážeme na typické rysy fejetonu a pokusíme se objasnit, jak se projevují v časopisech určených ženám. Cílem této práce je zjistit, do jaké míry jsou fejetony ze sledovaných periodik ovlivněny zaměřením vybraných titulů.

Materiál pro excerpci jsme získali z tištěných verzí českých časopisů Žena a život, nová Vlasta⁴, Xantypa a Ona Dnes, pondělního supplementu MF Dnes. V případě prvních dvou titulů se jedná o klasické ženské časopisy, u zbývajících nemusí být na první pohled jejich zařazení laikovi zcela zřejmé. Ona Dnes vychází pouze jako součást pondělní MF Dnes, přesto splňuje kritéria zařazení k ženským časopisům,

¹ KŘEŠŤAN, Rudolf. *O něm.* In OSVALDOVÁ, Barbora et al. *O fejetonu, s fejetonem.* 2007. s. 68.

² Tamtéž, s. 68.

³ POTŮČEK, Jan. *Ženy pro změny.* In Reflex 2006. č. 30

⁴ Přívlastek „nová“ se u časopisu objevil v roce 2008, ale nejedná se o oficiální název, proto zachováváme malé písmeno. Redakce časopisu i společnost Sanoma Magazines Praha (vydavatel časopisu) používají oba názvy – nová Vlasta i Vlasta, přičemž pouze název Vlasta lze považovat za plnohodnotný. Stejně jako redakce časopisu a vydavatel používáme oba názvy.

problém nastává i u Xantypy, která se sice vymezuje jako kulturně-společenský měsíčník, ale více se přibližuje časopisům určeným ženskému publiku.⁵ Z každého titulu jsme vybrali deset čísel s ohledem na jejich různou periodicitu. Vzorek z měsíčníku Xantypa zahrnuje čísla vydávaná od listopadu 2008 do září 2009, z týdeníku Vlasta vydání od poloviny srpna 2009 do poloviny měsíce října 2009. Stejně časové rozpětí jako u Vlasty jsme zvolili při sběru materiálů z Ona Dnes.⁶ Čtrnáctideník Žena a život je v práci reprezentován fejetony z čísel, které vyšla v období od konce května 2009 do konce září 2009.

V první části práce se zaměříme na charakteristiku žánru a jeho funkce, na specifické rysy ženských časopisů a jejich místo v české mediální krajině, stručně zařadíme vybraná periodika. Ve druhé části práce představíme autory fejetonů, zhodnotíme fejetony ze sledovaných ženských časopisů z hlediska výběru témat, zaměříme se i na grafickou úpravu jednotlivých periodik. Třetí část práce se zabývá kompozicí, funkcí a okrajově uměleckými výrazovými prostředky analyzovaných fejetonů. Čtvrtá část zkoumá textový materiál z pohledu lingvistického, zaznamenává postoje autorů k tématům na základě genderové⁷ perspektivy, v popředí našeho zájmu však stojí jazyk psaných komunikátů a jejich původci. Závěr shrnuje vysledované jevy vybraného vzorku a otevírá další možnosti zpracování tématu.

⁵ Viz analýza jednotlivých periodik ve druhé části práce

⁶ Všechna pondělní čísla MF Dnes vydaná v tomto období

⁷ Pojem gender lze přeložit jako „pohlaví“ ve smyslu kulturním, společenském nebo psychologickém, nikoli ve smyslu biologickém. Jeho koncept si všímá rozdílů mezi muži a ženami, které jsou obecně hodnoceny jako vrozené, ale v genderovém pojetí jsou považovány za naučené a měnící se v závislosti na prostředí (kultuře), ve kterém žijeme. OSVALDOVÁ, Barbora. *Česká média a feminismus*. 2004. s. 131.

2. FEJETON, ŽENSKÉ ČASOPISY

2.1 FEJETON: CHARAKTERISTIKA ŽÁNRU

Vymezení tohoto žánru není zcela snadné, protože stojí na pomezí dvou i více stylových oblastí a do jisté míry vstřebává jejich prvky. Vzhledem k omezenému rozsahu práce opomeneme historický vývoj žánru a významné autory fejetonů.⁸

Fejeton je specifický publicistický útvar, který stojí na pomezí žurnalistiky a beletrie, využívá prostředků beletrizace vyjadřování a přináší subjektivní pohled. Především jeho stylizace v textu, výrazový materiál i charakter kompoziční výstavby se podobají stylu umělecké literatury. Obvyklé pro tento žánr bývá užití emocionality výrazu, alegorie, četných metafor a někdy i literárních reminiscencí. „*Fejeton je publicistický (pův. jen novinářský) útvar informující zajímavě, vtipně a často s lehkou ironií nebo humorem o pozoruhodné aktuální události, věci nebo jevu. Fejetonista se zamýšlí nad skutečností nově, často přináší exkluzivní pohled a z textu je zřejmé jeho stanovisko.*“⁹ Autor často nepodává příjemci zcela novou zásadní informaci, tematicky vychází ze známých faktů, která předkládá čtenářům ve svém osobitém pojetí. Fejeton dává svému tvůrci možnost individuálního projevu, v popředí stojí subjektivní autorův styl a postoj k tématu, argumentace citová se prostupuje s argumentací rozumovou. Právě subjektivita, osobitost pojetí, lehčí a přístupnější forma jsou pro žánr zcela typické.

Fejetonista tak má na základě zmíněných kritérií větší svobodu při práci s jazykem než kupříkladu novinář připravující zpravodajství. Podle J. V. Bečky má být tento útvar „*při četbě novin zastavením, oddychem, osvěžením, a proto má kontrastovat se základním stylem novin, zpravodajským a úvahovým.*“¹⁰ V rámci společenských funkcí plní fejeton funkci zábavy, která slouží jako „*zdroj pobavení, obveselení a rozptýlení, prostředek uvolnění*“¹¹ a vede k „*oslabování sociálního*

⁸ Problematikou se zabývá např. publikace: OSVALDOVÁ, Barbora et al. *O fejetonu, s fejetonem*. 2004.

⁹ ČECHOVÁ, Marie, KRČMOVÁ, Marie, MINÁŘOVÁ, Eva. *Současná stylistika*. 2008. s. 269.

¹⁰ BEČKA, Josef V. *Česká stylistika*. 1992. s. 376.

¹¹ MCQUAIL, Denis. *Úvod do masové komunikace*. 2002. s. 103

napětí.“¹² Kromě zábavy by fejeton měl čtenáři poskytnout i poučení, do jisté míry může plnit i funkci výchovnou.

Ani výběr tématu autora fejetonu příliš nesvazuje, známé skutečnosti, v některých případech i zcela všední může uvést do nejružnějších souvislostí, dílo tak nabývá zcela nových rozměrů a neotřelého pohledu na každodenní realitu. Zmíněná aktuálnost nemusí souviset s bezprostřední událostí, vztahuje se především k tématu a vychází z jeho relevance, přičemž téma může být dlouhodobě společensky aktuální. Škála námětů fejetonů je takřka nepřeborná. Fejeton „*může být kritický, vtipný, humorný nebo ironický a provokující.*“¹³ Fejetonista vyjadřuje často nenápadně a nepřímou osobní stanovisko, v případě polemického fejetonu může být tvůrčovo vidění daného problému zřetelnější. Sdělení by mělo gradovat v překvapivou nebo neočekávanou pointu.

Formálně se rozsah fejetonu pohybuje v rozmezí jedné až dvou stran podle řádkování, v případě fejetonů v periodikách i podle požadavků redakce. Osvaldová upozorňuje na skutečnost, že v evropské žurnalistice má slovo fejeton dvojí pojetí, „*bývá tak označován samostatný žánr, ale také rubrika věnovaná publicistice a drobné beletrii. Tato tradice je dodnes silně patrná především v listech německých, rakouských a švýcarských.*“¹⁴

Fejeton splňuje do jisté míry funkci informativní a zároveň funkci persvazivní, která může vycházet nejen z použitých jazykových výrazových prostředků, ale i z tématu a jeho pojetí nebo z kompozice textu atd. Z funkce persvazivní může podle Jílka přímo vycházet funkce získávací, kterou chápe jako „*motivaci k určitému žádoucímú typu jednání. Logicky je předpokládána předchozí persvaze. Persvazi pak vnímáme jako oproštěnou motivační, získávací funkci.*“¹⁵

Fejeton se může projevovat určitými prvky mluvenosti (např. užitím obecné češtiny nebo oslovením publika). Další funkcí, kterou tento žánr v některých případech plní je funkce fatická (kontaktní), ta se v textech projevuje zejména oslovením čtenáře a řečnickými otázkami.

¹² Tamtéž, s. 103.

¹³ CHLOUPEK, Jan. *Stylistika češtiny*. 1990. s. 220.

¹⁴ OSVALDOVÁ, Barbora. *Fejeton*. In OSVALDOVÁ, Barbora et al. *O fejetonu, s fejetonem*. 2007. s. 8.

¹⁵ JÍLEK, Viktor. *Psaná publicistická sdělení v kontextu teorie komunikace*. 2004. s. 28.

„Dnes se fejeton z novin jaksi vytrácí. Autoři se příležitostně střídají, nevytváří se tradice fejetonistů, jen zřídka jsou mezi nimi zkušení beletristé.“¹⁶ J. V. Bečka dále tvrdí, že dnešním autorům fejetonů „chybí potřebná lehkost a svěžest slohu.“¹⁷

2.2 TYPICKÉ RYSY ŽENSKÝCH ČASOPISŮ

V Encyklopedii praktické žurnalistiky je časopis definován jako „tiskovina vycházející pravidelně, v určitém místě, která má nejméně půlroční a nejvíce jednotýdenní periodicitu. Od deníků se liší menší aktuálností, větší podrobností probíraných témat a grafickou úpravou. Svou strukturou, stavbou textů i celkovým zaměřením je určena vyhraněnému okruhu čtenářů, který je již zpravodajsky informován a hledá detailnější nebo specializované údaje, přičemž nejmasovější náklady mají týdeníky a čtrnáctideníky.“¹⁸ Protože nelze objektivně zjistit, do jaké míry jsou různí čtenáři konkrétně zaměřených časopisů zpravodajsky informováni, použijeme definici periodika, která vychází ze zákona o periodickém tisku. Periodický tisk tedy chápeme jako „noviny, časopisy, a jiné tiskoviny vydávané pod stejným názvem, se stejným obsahovým zaměřením a v jednotné grafické úpravě nejméně dvakrát v kalendářním roce.“¹⁹

Ženské časopisy, jak už název napovídá, jsou periodika určená především ženské čtenářské obci. Jedná se o týdeníky, čtrnáctideníky a měsíčníky. Tato periodika jsou typická tím, že se zabývají tématy, která jsou všeobecně pokládána za typicky ženská. Podle Osvaldové tudíž mají „rodovou – genderovou vazbu.“²⁰ Ženská periodika volí témata podle věku cílové skupiny, časopisy zaměřené na mladší čtenářky obsahují především články o dietách, hledání partnera, o sexu, zařízení bytu, ale i kosmetické rady nebo portréty známých osobností, častěji žen (např. z oblasti hudebního průmyslu, filmu nebo modelingu). Tituly, které se zaměřují na starší čtenářky, přináší články z oblasti módy, péče o zevnějšek, zdraví, péče o děti, partnerských vztahů a sexuálních problémů, vaření, vedení domácnosti, zahrádkaření apod., obvykle bývají doplněny křížovkami, soutěžemi, horoskopy a recepty.

¹⁶ BEČKA, Josef V. *Česká stylistika*. 1992. s. 376.

¹⁷ Tamtéž, s. 376.

¹⁸ HALADA, Jan et al. *Praktická encyklopedie žurnalistiky*. 1999. s. 38.

¹⁹ Viz § 3. zákona o periodickém tisku č. 46/2000 Sb. [online] [cit. 11. 4. 2010]

Dostupné z: <http://obcan.ecn.cz/index.shtml?apc=rz135773-1-->

²⁰ OSVALDOVÁ, Barbora. *Česká média a feminismus*. 2004. s. 74.

Zatímco klasické ženské časopisy přinášejí témata, která jsou obecně považována za typicky ženská (rodina, vaření...), exkluzivní měsíčníky naproti tomu prezentují ženu emancipovanou, úspěšnou a sebevědomou (zejména v autorských textech). Volba témat podle ročního období bývá pro ženská periodika společná (podzimní móda, jarní úklid, letní dovolené...) „*Všechny reflektují lidské osudy ve formě kladných příkladů...*“²¹, ve všech ženských časopisech se objevují rozhovory se slavnými osobnostmi, obsahují i různě zaměřenou poradnu (rady právníků, psychologů, lékařů apod.).

Ženské časopisy se obecně snaží plnit svým čtenářkám roli „chytré přítelkyně-rádkyně.“ Redaktorky ve svých článcích navozují iluzi, že se čtenářkami sdílí stejné zkušenosti. Osvaldová tvrdí, že „*osobní vazba na ženské časopisy a personifikace mnohdy nahrazují komunikaci v rodině, vedou k používání společného slovníku a přejímání společných vzorů.*“²² Texty v ženských časopisech obecně mají sklon k familiérnosti, četná jsou oslovení čtenářek, kontakt s publikem redaktorky nezdědka realizují prostřednictvím výzev apod. Můžeme tedy tvrdit, že ženské časopisy jsou typické subjektivním přístupem, persvazí a apelem směrem k příjemci. Časopisy pro ženy jsou psány převážně v ich formě, užívají ženských tvarů sloves. Do jazyka těchto časopisů pronikají anglicismy, germanismy nebo galicismy, expresivní výrazy, ale někdy i obecná čeština. Tázací, zvolací a rozkazovací věty jsou používány neobvykle často. „*Redakce si vytvářejí vlastní, interní jazyk s ustálenými klišé, frázemi, zdrobnělinami, které se pak objevují při zpětné vazbě v dopisech a ohlasech recipientek.*“²³

Konkurence ženských periodik je v současné době na českém mediálním trhu vysoká²⁴, proto se redakce časopisů pro ženy zajímají o požadavky čtenářek, které mají v mnoha z těchto časopisů možnost díky různým „listárnám“ vyjádřit svá přání, pochvaly, ale i výhrady k obsahu daného časopisu. Tato spontánní zpětná vazba²⁵ umožňuje čtenářkám spolupodílet se na výběru témat některých rubrik apod. Objevují se i rubriky, do kterých přispívají čtenářky vlastními zkušenostmi v podobě

²¹ OSVALDOVÁ, Barbora. *Česká média a feminismus*. 2004. s. 74.

²² Tamtéž, s. 91.

²³ Tamtéž, s. 74.

²⁴ Viz kapitola 2.3.

²⁵ Spontánní zpětnou vazbu chápeme jako kontakt a interakci média s publikem, jedná se o aktivitu publika v přímém slova smyslu, zahrnuje individuální pochvaly, stížnosti nebo dotazy realizované prostřednictvím dopisu, telefonu apod. MCQUAIL, Denis. *Úvod do masové komunikace*. 2002. s. 335.

příběhů ze života, týkajících se ve většině případů partnerských vztahů nebo generačních konfliktů. Právě příběhy čtenářek mohou určovat téma celé rubriky, která bývá doplněna radou odborníka.

Mezi nejoblíbenější žánry ženských periodik patří editorial, fejeton, rozhovor, portrét, informativní a analytický článek, reportáž (především cestopisná). Typická je absence zpravodajství, tato periodika informují pouze o událostech ze společnosti, většinou se zaměřením na večírky a život známých osobností apod.

2.3 ŽENSKÉ ČASOPISY V ČESKÉ MEDIÁLNÍ KRAJINĚ

Na současném českém trhu s tištěnými periodiky převažují časopisy zaměřené na ženy (např. Elle, Cosmopolitan, Žena a život, Katka, Blesk pro ženy). Osvaldová vysvětluje, že velký počet ženských časopisů na trhu je podmíněn tím, že *„žen je v populaci o něco víc než mužů a jejich počet v populaci roste s přibývajícím věkem.“*²⁶ Dále tvrdí, že *„ženy čtou obecně více než muži a věnují četbě víc času, navíc jsou to ženy, které pro rodinu zajišťují většinu nákupů včetně časopisů (muži kupují denní tisk, ženy týdeníky a měsíčníky)..."*²⁷ Vedle ženských časopisů se objevují časopisy, jejichž cílová skupina není vymezena pohlavím, jedná se tedy o časopisy určené široké veřejnosti (Instinkt, Reflex, Respekt atd.) a časopisy určené mužům (Maxim, Esquire, Playboy...).

Na tuzemském mediálním trhu podle Media projektu 2009²⁸ v současné době existuje dvaadvacet časopisů pro ženy (např. Žena a život, Maminka, Burda) a jedenáct časopisů životního stylu pro ženy (Glanc, Cosmopolitan, Elle...). Toto rozdělení nepovažujeme za zcela jednoznačné, ženské časopisy můžeme dělit podle několika dalších kritérií, a tak předpokládáme, že je jejich počet ještě vyšší.

Z názvů některých titulů je přímo patrné, že patří do kategorie periodik pro ženy (Praktická žena, Katka, Žena a život...), u některých může nastat problém se zařazením, protože *„samy sebe definují jako společenské časopisy, přestože čtenářská obec je v nadpoloviční většině složena z recipientek a také inzerce*

²⁶ OSVALDOVÁ, Barbora. *Česká média a feminismus*. 2004. s. 73.

²⁷ Tamtéž, s. 73.

²⁸ Media projekt je realizován společnostmi GfK Praha-Median. Průzkum probíhal v období od 1.1. 2009 do 17.12. 2009 [online] [cit. 11.4. 2010] Dostupné z:
□ http://www.median.cz/docs/MP_2009_zprava.pdf

akcentuje čtenářky..."²⁹ Zmíněný případ platí např. u Story, Rytmu života nebo Xantypy, které jsou podle Media projektu 2009 v kategorii společenských časopisů.

Ženské časopisy se mohou specializovat na některou z dílčích oblastí: vaření (Tina Vaříme, Žena š kuchyně...), mateřství (Miminko, Maminka...), péče o zdraví (Fitstyl, Dieta...), bydlení (Marianne Bydlení, Katka Náš útulný byt...), šití, aranžování aj. „typicky ženské koníčky a činnosti“ (Praktická žena, Burda...), křížovky a soutěže (Překvapení, Blesk křížovky...), „příběhy ze života“ (Napsáno životem, Štěstí a nesnáze...). Čtenářkám jsou určeny i dva celostátní suplementy, a to sice Ona Dnes vycházející v MF Dnes a Styl pro ženy deníku Právo.

Periodika pro ženy lze dělit, jak bylo naznačeno v předchozí kapitole, na klasické časopisy pro ženy (Vlasta, Blesk pro ženy, Tina...) a exkluzivní měsíčníky (Marianne, Cosmopolitan, Elle...). Dalším poznávacím znakem exkluzivních měsíčníků je větší rozsah (sto a více stránek) a vyšší cena (více než padesát korun). Exkluzivní měsíčníky zpravidla bývají tištěny na kvalitnějším papíře a mají atraktivní grafickou úpravu. Ženské časopisy na českém trhu jsou buď původně české (Vlasta, Ona Dnes...) nebo část svého obsahu mutují z předloh zahraničních (Katka, Tina...). V různojazyčných mutacích po celém světě vycházejí licenční magazíny (Cosmopolitan, Harper's Bazaar atd.).

Dalším kritériem je zaměření periodik na věkovou kategorii, mladším čtenářkám (přibližně do pětatřiceti let) je určen např. Cosmopolitan, starším čtenářkám (přibližně od pětatřiceti let) je určen měsíčník Marianne aj. Dívčí časopisy (Bravo Girl!, Dívku...) do této kategorie neřadíme, přestože se v některých směrech (inzerce, poradna apod.) ženským časopisům do jisté míry podobají. Skladbu témat i jazyk dívčích časopisů však považujeme za adekvátní pouze vzhledem k cílové skupině čtenářek, právě tím se od ženských časopisů liší.

Osvaldová upozorňuje na fakt, že „převládající monotónnost českého tisku nepochybně souvisí s absencí intelektuálně náročnějších titulů v jeho spektru, a ta opět s antifeministickým prostředím, které vznik takových titulů brzdí.“³⁰

²⁹ OSVALDOVÁ, Barbora. *Česká média a feminismus*. 2004. s. 73.

³⁰ OSVALDOVÁ, Barbora. *Česká média a feminismus*. 2004. s. 76.

2.4 ZKOUMANÉ ČASOPISY

Časopis Žena a život vychází v ČR od roku 1994, vydává ho společnost Bauer Media. Žena a život vychází jednou za čtrnáct dní, pravidelně ve středu. Společnost Bauer Media zařazuje Ženu a život mezi časopisy životního stylu pro ženy, který je určen mladším čtenářkám od 25 do 40 let. Čtrnáctideník existuje i v elektronické podobě na stránkách www.zenaazivot.cz. Rozsah časopisu je minimálně sto stran, je tištěn na kvalitním papíře a celkově se podobá exkluzivním měsíčníkům.

Týdeník nová Vlasta je periodikem s dlouholetou tradicí, časopis vychází už od roku 1947. Vlastu vydává společnost Sanoma Magazines Praha. Vlasta je klasický ženský časopis, jehož cílovou skupinou jsou starší čtenářky, přibližně ve věku od 35 do 59 let. Nová Vlasta se od ostatních zkoumaných časopisů liší především tím, že *„klade větší důraz na rodinu, objevují se generační témata, vzhledem ke stoprocentně domácímu obsahu je konkrétnější v kontaktu s realitami.“*³¹

Xantypa vychází v ČR od roku 1995, vydává ji společnost Kovohutě Příbram, elektronickou mutaci časopisu najdeme na stránkách www.xantypa.cz. Časopis Xantypa se oproti ostatním analyzovaným časopisům tematicky více zaměřuje na aktuality z kultury a společnosti. Jak jsme však zmínili, Xantypu můžeme zařadit spíše k ženským časopisům, nejsilnější čtenářskou obec tvoří ženy od 25 do 45 let. Xantypa patří k exkluzivním měsíčníkům, ale *„na rozdíl od ostatních titulů nevychází Xantypa z globální koncepce, ale věnuje se primárně Česku a nepřebírá materiály ze zahraničních časopisů.“*³²

Ona Dnes vychází od roku 2006 jako pondělní suplement deníku MF Dnes, který vydává mediální skupina Mafra, v elektronické podobě je dostupný ze stránek www.ona.idnes.cz. Cílovou skupinou supplementu jsou ženy ve věku od 20 do 59 let. Ona Dnes se od ostatních zkoumaných časopisů odlišuje především tím, že není možné ji koupit samostatně, ale nese všechny rysy klasického časopisu pro ženy.

Publikum jednotlivých zkoumaných časopisů lze z hlediska věkové kategorie i stejného okruhu zájmů čtenářek považovat za homogenní a vzhledem k tomu, že časopis je distribuován na území celé České republiky, za prostorově rozptýlené. Konkrétní publikum analyzovaných časopisů se časem může přirozeně obměňovat,

³¹ OSVALDOVÁ, Barbora. *Česká média a feminismus*. 2004 s. 74.

³² JAROSLAV KRUPKA. *Exkluzivně pro ženy*. [online] [cit. 20.4. 2010] Dostupné z: <http://www.strategie.cz/scripts/detail.php?id=7331>

předpokládáme, že starší čtenářky se orientují na časopisy, které jsou skladbou témat určeny spíše jim, naproti tomu se vytváří nová generace mladších čtenářek.

3. AUTOŘI, TÉMATA A GRAFICKÁ ÚPRAVA FEJETONU

3.1 AUTOŘI ANALYZOVANÝCH FEJETONŮ

Z charakteristických rysů fejetonu vyplývá, že napsat kvalitní fejeton, který čtenáře nejen poučí a pobaví, ale i získá a zároveň je psán odlehčeným slohem a graduje v pointu, není pro autora vždy jednoduchým úkolem. Tento fakt je pravděpodobně hlavním důvodem ke střídání autorů ve fejetonových rubrikách zkoumaných týdeníků, naopak fejetony v časopisech se čtrnáctidenní a měsíční periodicitou mají jednoho stálého autora. Profesní zaměření autora uvádíme z důvodu, že se ve fejetonu může promítnout (fejetony M. Němce), popřípadě může být i inspirací pro téma fejetonu (fejeton H. Hejčové a J. Karbana).

Ona Dnes přináší rubriku Ona fejeton, ze které jsme vybrali po dvou fejetonech od spisovatelky a novinářky Denisy Proškové a novinářky Magdy Jogheevé. Zkoumaný materiál zastupuje i fejeton spisovatelky Ireny Fuchsové, předsedkyně občanského sdružení Asociace pro rovné příležitosti Michaely Marksové Tominové, spisovatelky a novinářky Dany Emingerové, novinářky Kláry Mandausové a dalších členek redakce časopisu, Kateřiny Mrázkové a Adély Kotkové. Podobný případ jako u Ona Dnes nastává i u Vlasty, v rubrice Scéna fejeton (redaktorky)³³ se střídají autoři z řad členů redakce. Vybraný vzorek reprezentují dva fejetony Jiřího Karbana (editor Vlasty), fejeton Jany Voňkové (vedoucí vydání), Zdeny Lackové (redaktorka rubriky zdraví), Michaely Matuškové (vedoucí publicistiky), redaktorek časopisu Jany Divišové, Heleny Hejčové, Blanky Kovaříkové, Dagmar Školoudové a Simony Sedláčkové.

Pro čtrnáctideník Žena a život pravidelně píše fejetony Martin Němec, akademický malíř, textař, hudební skladatel a spisovatel. Fejetonová rubrika Žen-šen Martina Němce je redakcí časopisu charakterizována jako „*pohled z druhé strany*“, tím je pravděpodobně myšlen pohled z mužské perspektivy. Ovšem samotný fakt, že fejetony do ženského časopisu píše muž není ojedinělý, což potvrzují (vzhledem k sebranému vzorku) nejen fejetony Jiřího Karbana ve Vlastě, ale především rubrika měsíčníku Xantypa, nazvaná podle jejího autora Fejeton Benjamin Kurase.

³³ Rubrika se nazývá Scéna fejeton redaktorky jenom v případě, že je autorkou redaktorka, pokud je autorem např. editor, vedoucí vydání apod., názvem je pouze Scéna fejeton.

Jednotlivé fejetony mají různou estetickou hodnotu, což je podmíněno rozdílnými stylistickými dovednostmi konkrétních autorů i jejich osobností. Kvalita fejetonu je totiž závislá především na zajímavé myšlence, která vychází z tvůrčí invence, fantazie a životních zkušeností autora.

3.2 DRUHY FEJETONU

Zmínili jsme, že rozsah námětů fejetonů je velmi široký, k zobrazení různých faktů nebo událostí, autor navíc používá různé formy zpracování i jazykové prostředky.

Štorkán v sedmdesátých letech vymezil tři základní typy fejetonu, které se ustálily v tisku, jedná se o: „*fejeton besedu, polemický fejeton a satirický fejeton*.“³⁴ Fejeton beseda je podle Štorkána „*autorským rozhovorem se čtenářem. Tato forma fejetonu dovoluje autorovi sdělit své pocity a názory, dovoluje dát prostor fantazii a vzpomínkám. Tomu jsou přizpůsobeny i jazykové prostředky*.“³⁵ V polemickém fejetonu autor vyvrací nesprávné názory a útočí proti nim, výsledek polemiky vyjasňuje nastolenou otázku, může vést k získání čtenáře. Satiricky zaměřený fejeton „*je formou, kde se vysoce hodnotí správně zaměřený vtip, duchaplný výpad, ostrý šleh, výraznost slova, adresnost a literární zdatnost autora*.“³⁶ Tento typ fejetonu bojuje proti „*lidské hlouposti, tmářství, zpátečnictví, pověrám, odhaluje zbabělost a prázdnotu*.“³⁷

Tyto druhy fejetonu považujeme opravdu za základní, v mnohých případech se objevují fejetony, které jsou kombinací zmíněných druhů nebo nesplňují všechna kritéria, která Štorkán uvádí.

³⁴ ŠTORKÁN, Karel. *Umění fejetonu*. 1979. s. 100-104.

³⁵ Tamtéž, s. 100.

³⁶ Tamtéž, s. 104.

³⁷ Tamtéž, s. 104.

3.3 TÉMATA ANALYZOVANÝCH FEJETONŮ

Štorkán upozorňuje na skutečnost, že „*poslání a tematické zaměření novin a časopisů dává tematické fejetonů základní orientaci. Fejeton dostává mnohem konkrétnější obsah a stálejší tvar. Celková tvorba se tím stává pestřejší a čtenářsky přitažlivější.*“³⁸

Témata vybraných fejetonů se často orientují na oblast partnerských, rodinných, ale i mezilidských vztahů, ve většině analyzovaných fejetonů se jako dílčí téma objevuje žena. Toto zaměření je nejvíce patrné ve vzorku z Ona Dnes, což je jistě podmíněno skutečností, že do rubriky Ona fejeton přispívají pouze autorky. Ze skladby témat ženských časopisů usuzujeme, že jejich čtenářky od autorů fejetonů sice očekávají zajímavě podanou informaci a poučení o problému, ale nejoblíbenější bývají fejetony humorně laděné, které jsou zdrojem pobavení a vzhledem ke své estetické funkci i obohacujícím odpočinkem. Neobjevují se fejetony vyloženě satirické, typičtější je laskavý úsměv a zdůrazněný kontakt mezi autorem a čtenářem. Autoři jsou často schopni ironicky a kriticky pohlížet sami na sebe, čímž se více přibližují čtenářkám. Takových fejetonů je v časopisech pro ženy většina, jak ukážeme na vzorkovém materiálu. Umění humoru je hlavním námětem fejetonového cyklu B. Kurase *Tao smíchu aneb humor není sranda*, který je ve vzorku zastoupen osmi fejetony. Většina témat fejetonů, která jejich autoři podávají s lehkostí a vtipným nadhledem, se objevuje v periodikách Žena a život, Xantypa a Ona Dnes, naopak kritický pohled autorů na aktuální problémy ve společnosti převládá ve Vlastě.

3.4 TÉMA PODLE ROČNÍHO OBDOBÍ

Zmínili jsme, že periodika určená ženám se tematicky zaměřují i na různá roční období, to se promítá i ve fejetonových rubrikách, avšak nemůžeme s jistotou tvrdit, že zde existuje přímá souvislost. Pro autory je námět spojený s ročním obdobím atraktivní už proto, že je v daném období aktuální. Téma již mnohokrát předtím zpracované skýtá stále nové možnosti, jak na ně nahlížet, autor ho může i na základě vlastních zkušeností, zážitků a především užitím jazykových prostředků

³⁸ ŠTORKÁN, Karel. *Umění fejetonu*. 1979. s. 99.

aktualizovat.³⁹ Vzhledem k období, ve kterém byl excerpovaný materiál shromážděn, se ve fejetonech hojně objevuje tematika léta (letní dovolené apod.). Fejetony vztahující se k období léta se vyskytují v týdeníku *Ona Dnes*, ve *Vlastě* i ve čtrnáctideníku *Žena a život*. V *Xantypě* naopak tento námět není vůbec reflektován, což je pravděpodobně způsobeno tím, že B. Kuras píše několikadílné cykly fejetonů, které spojuje jedno hlavní téma, a tak by mohla být narušena kontinuita.

Samotné téma fejetonu však nevypovídá o tom, jak jej autor zpracoval. Podle Štorkána se „*Fejeton může povznést nad svůj námět, může zdůrazněným odstupem vykreslit námět tak, aby svým vlivem pomohl čtenáře přesvědčit.*“⁴⁰ Dále tvrdí, že hranice rozsahu námětů existuje, ale je důležité, „*aby bylo možné námět konkretizovat. Musí zde být možnost jej tak dalece zevšeobecnit, aby toto zevšeobecnění bylo možno znázornit jako konkrétní jednotlivost. Tuto konkrétnost je třeba přivést na takovou úroveň, aby odpovídala pravdě denního života.*“⁴¹

3.5 GRAFICKÁ ÚPRAVA

Fejetony, které jsme vybrali ze čtyř ženských časopisů jsou v *Ona Dnes* a *Vlastě* umístěny v každém čísle konkrétního periodika na stejné straně, v *Xantypě* a čtrnáctideníku *Žena a život* není rubrika pevně umístěna na konkrétní stranu, což je podmíněno častým zařazováním různých příloh do exkluzivních a lifestylových periodik. Rozsah všech fejetonů nepřekračuje jednu stranu klasického formátu časopisů. Titulky jsou odlišeny různou barvou a typem písma. Časopis *Ona Dnes* zařazuje fejetonovou rubriku na první strany časopisu, ostatní periodika naopak na poslední. Všechny časopisy uveřejňují fotografii autora. Každý text fejetonu je opatřen iniciálkou.⁴²

Čtrnáctideník *Žena a život* umísťuje název rubriky do levé části záhlaví, pod ním je fotografie autora, ke které redakce připojuje informace o autorově profesi. Nad

³⁹ Aktualizace je konkrétní realizace abstraktní jazykové jednotky; užití jazykových jednotek, zvl. v kombinaci, považované za nápadné či neobvyklé (ozvláštnění výrazové stránky např. uměleckého textu). LOTKO, Edvard. *Slovník lingvistických termínů pro filology*. 1999. s. 12.

⁴⁰ ŠTORKÁN, Karel. *Umění fejetonu*. 1979. s. 98.

⁴¹ Tamtéž, s. 99.

⁴² Větší ozdobné nebo zdobené počáteční písmeno kapitoly. V současnosti iniciálkou nazýváme každé velké počáteční písmeno v odstavci, článku nebo kapitole, přestože jeho zdobené je spíše výjimkou. [online] [cit. 29. 4. 2010] Dostupné z: <http://typomil.com/pismo/typograficke-nazvoslovi.htm>

titulkem fejetonu je uvedena charakteristika rubriky. Text fejetonu je rozdělen do tří sloupců a na rozdíl od ostatních zkoumaných periodik není proložen mezititulkem.⁴³ Každá z těchto součástí fejetonu se odlišuje velikostí, typem a řezem písma od samotného textu (což platí pro všechny sledované časopisy), titulek je zvýrazněn zelenou barvou. Fotografie autora redakce časopisu obměňuje.

Časopis Vlasta umísťuje název rubriky do pravého záhlaví, v levém je uvedeno jméno autorky, popř. autora. Titulek je graficky rozdělen na dvě části, které se liší velikostí, řezem, typem i barvou písma, ale v tomto případě se nejedná o titulek s podtitulem, ozvláštnění chápeme spíše jako snahu redakce upoutat čtenáře klíčovými slovy, která jsou vysázena větším písmem červené barvy. Pod titulkem je umístěn nejčastěji shrnující úvod⁴⁴, popř. úvod akcentující jeden aspekt, úvod citátový nebo otázkový, který je vysázen větším písmem jiného fontu. Podobnou grafickou úpravu a členění textu (včetně těchto typů úvodů) používá i Ona Dnes. Na rozdíl od ostatních analyzovaných časopisů, které zařazují pouze fotografii tváře autora, Vlasta používá fotografii celé postavy autorek a autorů, která je umístěna vpravo. U fotografie autora bývá znovu uvedeno jméno a profese.⁴⁵ Text fejetonů v nové Vlastě je rozčleněn do tří nebo dvou sloupců podle rozsahu textu. Kratší fejetony bývají zpravidla proloženy mezititulkem.

V týdeníku Ona Dnes je název rubriky uveden v levé části záhlaví a jméno autorky je umístěno nad titulkem. Text fejetonu je rozčleněn do tří sloupců. Mezi sloupce fejetonu grafik časopisu zařazuje krátký článek, který shrnuje životopisné údaje autorky, pod ním je umístěna ilustrace vztahující se k tématu fejetonu. Dva ze sloupců rozděluje mezititulek. Tyto prvky jsou v každém fejetonu uspořádány do jisté míry odlišně, záleží např. na velikosti obrázku.

Fejetony v Xantypě jsou rozděleny do dvou nebo tří sloupců podle rozsahu textu a velikosti fotografie. Fotografie autora měsíčník obměňuje a různé je i její umístění

⁴³ Mezititulek je v žurnalistice krátký, výmluvný text, obvykle od dvou do šesti slov, umístěný uvnitř většího žurnalistického materiálu. Mezititulek má vystihovat obsah následujícího textu. Jeho úkolem je rozčlenit text graficky tak, aby upoutal čtenářovu pozornost, tedy udělat text přehlednějším a zajímavějším. Má funkci informační, grafickou a orientační. Mezititulek by neměl opakovat informace obsažené v titulku. OSVALDOVÁ, Barbora, HALADA, Jan et al. *Praktická encyklopedie žurnalistiky*. 1999. s. 106.

⁴⁴ Podle Bartoška tyto typy úvodů u publicistických sdělení prozrazují autorovu osobnost a individualitu. Proto jsou kompozičně pestřejší než zprávy, a to hlavně ve svých úvodních odstavcích; shrnující úvod tvoří jádro sdělení. BARTOŠEK, Jaroslav. *Jazyk žurnalistiky*. s. 59 In DANEŠ, František et al. *Český jazyk na přelomu tisíciletí*. 1997. s. 59-60.

⁴⁵ Pokud není rubrika nazvaná Scéna fejeton redaktorky, v takovém případě by se jednalo o nadbytečnou informaci.

v textu, stejně tak ani mezititulek nemá své pevné místo. Mezititulek je často citátem nebo parafrázovanou myšlenkou významné osobnosti, která se objevuje i v textu fejetonu. Titulek je barevně odlišen, podtitul fejetonu je zvýrazněn červenou barvou.

Fotografie je jistě důležitou součástí textu, ale vztahem obrazu a textu se v této práci nezabýváme. Podotýkáme pouze, že z fotografií je patrná např. mimika a z větších fotografií i gesta autorů, což ve většině případů podporuje i obsah fejetonu, tzn., že pokud autor píše o vážném tématu nebo kritizuje jistý jev ve společnosti apod., není vhodné zařadit fotografii, na které se autor usmívá (pokud není vyznění pointy nadsazeně ironické). Tento rozpor mezi se jasně objevuje u dvou fejetonů z časopisu Vlasta. Vztah obrazu a obsahu fejetonu je patrnější v periodikách, která fotografie konkrétního autora obměňují (Xantypa, Žena a život).

4. KOMPOZICE A UMĚLECKÉ VÝRAZOVÉ PROSTŘEDKY FEJETONU

4.1. KOMPOZICE FEJETONU

Fejeton lze kompozičně rozčlenit na úvod (expozici), zápletku (rozvinutí děje) a závěr (pointu). Pro stavbu fejetonu a realizaci záměru autora musí být zastoupena každá z výše zmíněných částí.

Úvod seznamuje čtenáře s látkou, popřípadě faktem, o kterém fejetonista píše. Touto látkou (faktem) může být událost, společenská okolnost nebo určitý zvláštní jev. Autor tento fakt (látku) konkretizuje, využívá nového nebo neobvyklého poznání, což má vliv na myšlení a jednání čtenáře. Konkrétností faktu nebo myšlenky autor vyjadřuje záměr fejetonu, který objasňuje jedinečné nebo všeobecné na základě typických jednotlivostí. Úvod fejetonu může vycházet např. z autentické události, ze zevšeobecnění známých skutečností nebo z typizace lidského způsobu myšlení či jednání.

V zápletkce je ujasněn předmět autorova zájmu, který je názorný a poznatelný, je možné z něj vyvodit autorův hodnotící záměr. Postoj čtenáře je tak nepřímou vyvolán autorovým hlediskem a znázorněním předmětu, čtenář se často ztotožní s kýženým stanoviskem.

Závěr fejetonu je očekávaným rozuzlením, ke kterému nejčastěji dochází až „*po určitém myšlenkovém přechodu. Rozuzlení může mít formu shrnujícího závěru; může zde být neočekávaný obrat anebo vystupňování myšlenkového pochodu; rozuzlení může poskytnout dodatečný hodnotící posudek nebo přinést závěrečnou myšlenku. Teprve po ukončení této části lze zcela poznat záměr autora.*“⁴⁶

Pointa fejetonu existuje v řadě variant, může být kupříkladu obsažena v závěrečném hodnocení některé z jednajících postav. V kriticky zaměřeném fejetonu autor na základě logiky příběhu často nahrazuje své vysvětlení jednáním osob a pointa je zpravidla ironicky nadsazená. Fejetony, které mají nadsazený děj, nejsou kompozičně složité, vyprávění ve většině případů není zdůrazněno neobvyklými prvky ve stavbě, autor se zaměřuje především „*na správný a funkční*

⁴⁶ ŠTORKÁN, Karel. *Umění fejetonu*. 1979. s. 106.

*výběr jazykových prostředků.*⁴⁷ Zábavné fejetony nebo ty, které zobrazují málo známá fakta, se členitějšími kompozičními postupy většinou od ostatních fejetonů liší. Fejetony, které vycházejí ze vzpomínek a emotivních nálad jsou často lyricky zabarveným, expresivním popisem a mají volnější stavbu. Pevnou kompoziční stavbou se vyznačují fejetony živé a dynamické, při jejichž výstavbě autoři vycházejí z konkrétních údajů.

4.2 STYL FEJETONU

Styl, jazyk i kompozice fejetonů vychází ze záměru autora a jsou podmíněny volbou tématu. Autor fejetonu by měl zejména disponovat rozsáhlou slovní zásobou a mít dobré formulační dovednosti. Smysl pro humor není vždy nutný, ale pokud chce autor psát vtipný fejeton, měl by být schopen podrobit se sebekritice, to je čtenářsky velmi působivé.

Fejeton by neměl být jen zábavný a poučný, ale měl by také ve čtenáři vyvolat emoce. Od autorů fejetonů se očekává cit pro metaforu, nový úhel pohledu na běžné předměty a skutečnosti a smysl pro detail. Detail vynikne obzvlášť ve volnějších kompozicích fejetonů, pro které jsou charakteristická rozvitá souvětí a bohatší metafory. Naopak pro fejetony, které jsou postavené na přesné práci s fakty a vycházejí spíše z úvahy nebo myšlenky, jsou typické kratší věty, racionální i obrazné prvky jsou v nich vyvážené.

Jak už bylo řečeno, fejeton může být humorný, satirický, ironický nebo dokonce sarkastický. K fejetonu neoddelitelně patří i prostředky umělecké literatury, charakteristické je využití metafor, alegorie, součástí fejetonu jsou parafráze, paradox, přirovnání, výstižná epiteta apod. Ve fejetonu se může prolínat autorův monolog s dialogy jednajících postav. Fejetonisté často „*využívají synonymity a homonymity slov, která vybírají z různých jazykových vrstev.*“⁴⁸

⁴⁷ ŠTORKÁN, Karel. *Umění fejetonu*. s. 106.

⁴⁸ Tamtéž, s. 121.

4.3 KOMPOZICE, UMĚLECKÉ VÝRAZOVÉ PROSTŘEDKY A FUNKCE ANALYZOVANÝCH FEJETONŮ

V této kapitole se zaměříme na kompozici, témata, autorské záměry a umělecké výrazové prostředky fejetonů, vybraných z analyzovaného vzorku. Poukážeme i na to, jak se v analyzovaných fejetonech projevují funkce žánru, a to i vzhledem k periodikům, do kterých jsou zařazeny. Z každého sledovaného titulu vybereme jeden nebo dva fejetony, které považujeme z hlediska kompoziční výstavby textu a užití uměleckých výrazových prostředků za zajímavé a zároveň svojí tematikou typické pro zařazení do konkrétního ženského časopisu.

Vzhledem ke střídání autorů ve fejetonových rubrikách sledovaných týdeníků a k omezenému období, ve kterém byly časopisy sledovány, není možné se do hloubky zabývat autorským stylem konkrétních fejetonistů. Z periodik, do kterých přispívá pravidelně stejný autor, vybíráme jeden fejeton, ve kterém se opakují např. kompoziční postupy a jazykové prostředky autorem častěji používané, z týdeníků dva fejetony od různých autorů. Umělecké výrazové prostředky ve vybraných fejetonech dokládáme pouze okrajově, protože jazyku fejetonů se věnuje další část práce.

4.3.1 FEJETON MARTINA NĚMCE V ČASOPISU ŽENA A ŽIVOT

Fejeton *Povidlový armagedon* můžeme ve vzorku zařadit k letní tematice. Kompozice fejetonu je volnější, autor využívá principu retrospektivy, čerpá ze vzpomínek, nejen na uplynulé léto. Němec otevírá svůj fejeton takto: „*Uprostřed léta vykvetla na komíně naší chalupy mezi spárami taková rozjívěná kytká podobná slunečnici.*“ Zápletka fejetonu nespočívá ani tak v autorových úvahách o tom, co přinesl konec léta, ale v autorově vzpomínce na zážitek týkající se jeho manželky. Autorův subjektivní popis zde přechází k vyprávění: „*Nemajíc pekáče, nakladla pak vykynuté buchtičky do kastrolu a vrazila do rozhicované trouby. Co čert chtěl, právě běžel v televizi na opačném konci bytu film, který nešlo nevidět.(...) Nevím, jaký film tehdy manželku tehdy zaujal, ale sázel bych na Vynález zkázy, Armageddon nebo Hrátky s čertem.*“ Na základě těchto dvou paralelně rozvinutých námětů fejeton graduje ve vtipnou pointu, která je jejich syntézou: „*Žlutá kytká za naším komínem odkvetla. Léto je v troubě. A já při pohledu na ni mám zas v neděli o čem přemýšlet.*“

Autor v textu využívá mnoha jazykových hříčků a prostředků umělecké literatury, které ozvláštňují text, např. personifikaci: „*Mám dojem, že jsem v té době zaslechl párkrát chalupu tiše si prozpěvovat nebo pískat rozvernou melodii.*“ Němec se často zaměřuje na details, ve fejetonu se ve velké míře vyskytují metafory, např.: „*...vosy smáčely své pruhované dresy v nedopitých kofolách; ženám porostou sukně do délky a mužům břicha do šířky; nebo osobitá přirovnání: na jaře sukně žen vzlétly vzhůru jak vlajky po vítězném klání a břicha mužů se zatáhla jako obloha před bouřkou.*“ Metaforou je v textu např. i celá věta, ve které autor vhodně užívá neologismů (z oblasti toponym) a paronymum (letmo): „*A najednou je to pryč, tak rychle, jako kdybychom cestou z vesnice Jarotín nad Bystrou do městečka Podzimovo Ústí projeli kolem barevného billboardu, který jsme zahlédli letmo.*“ Objevují se aktualizované frazeologismy: „*vetknula za klobouk; co čert chtěl; naléhání přineslo své ovoce (tedy povidla)*“ apod. Ve fejetonu se objevuje i stylistická figura paronomázie: „*Je tu září a po létě je veta. Netuším, jak si takovou vetu představit, (...), nestojí patrně ani za tuhle větou; Ještě je léto, ale už takové letargické a legrace se stěhuje pod střechu.*“

Vtip a komičnost Němcových fejetonů nevychází ze zvolených témat, ale především z jeho práce s jazykem a (ač to nemusí být na první pohled patrné) z propracované kompozice a především z překvapivé, ale výstižné pointy.

Hlavní náměty Němcových fejetonů se netýkají témat, která jsou obecně považována za typicky ženská, ale autor často do svých fejetonů promítá zážitky, ve kterých se objevují ženy autorovi blízké (manželka, dcera, kamarádka, známá) a dává čtenářkám možnost do jisté míry nahlédnout i do svého soukromí. Nezřídka odkazuje na známé ženské osobnosti (např. Adina Mandlová, Bára Basiková...). Žena někdy vystupuje v jeho fejetonech i jako jednající postava. Tato skutečnost podporuje kontakt autora s ženským publikem a může do určité míry plnit i funkci získávací. Přestože autor podává hodnocení, které vychází mužského pohledu, je z jeho fejetonů patrný obdiv k ženské individualitě: „*S každou z nich je to jinak! Další jednotlivá zkušenost boří představy o systému, řádu a možnosti pochopení žen jako celku. Vždyť jedna se profiluje jako Kleopatra, druhá má kvanta různých teorií a třetí modře sametový pohled.*“⁴⁹

⁴⁹ NĚMEC, Martin. *Neradbychvásobtěžovalslečno!* In Žena a život. 2009. Č. 21. s. 154.

4.3.2 FEJETON BENJAMINA KURASE V MĚSÍČNÍKU XANTYPA

Benjamin Kuras je fejetonistou, který píše do Xantypy několikadílné cykly fejetonů, spojené jedním hlavním tématem. Ve vzorku jsou zastoupeny poslední dva fejeton z cyklu *O lásce se nemluví* (13, 14) a prvních osm dílů fejetonů *Tao smíchu aneb humor není sranda*. Sám autor tyto cykly fejetonů nazývá *seriály*⁵⁰, v některých fejetonech odkazuje na díly předešlé (avšak pouze náznakem). Zmínili jsme, že fejeton spojuje hlavní téma, kterým jsou v případě cyklu *O lásce se nemluví* partnerské vztahy, v případě druhého, ve vzorku početněji zastoupeného cyklu, umění humoru. Čtenáři si mohou díky fejetonům na pokračování rubriku oblíbit (např. na základě hlavního tématu), ale ani nepravidelní čtenáři nejsou ochuzeni o důležitou informaci z předchozího fejetonu, protože autor pohlíží na téma v každém dílu z jiné perspektivy a rozvíjí další dílčí náměty.⁵¹

První díl cyklu *Tao smíchu aneb humor není sranda* autor otevírá citátem Oscara Wildea: „*Chcete-li někomu říkat pravdu, musíte ho rozesmát, jinak vás zabije.*“ Autor tuto myšlenku zevšeobecňuje a zamýšlí se nad tím, jak kontrastuje s patetickou řečí, kterou Wilde pronesl u soudu na svou obhajobu. V zápletky Kuras dochází i na základě méně známých faktů ze života slavného spisovatele k tomuto stanovisku: „*Ztráta humoru může být smrtelně nebezpečná.(...)Patos nám zatemňuje a zkresluje realitu, uvádí nás v sebelítost, uraženost a sebedůležitost a vězní nás v neřešitelných situacích.*“ Závěr fejetonu je shrnutím, ve kterém autor vysvětluje, co jej motivovalo ke změně tématu a počátku nového cyklu fejetonů: „*Jestli jste čekali další pokračování sexu, omlouvám se za nedodání. Už jsme ho začali všichni brát moc vážně.*“ Dále Kuras podporuje svou motivaci i citátem *pravidelné čtenářky*: „*Už byste toho věčného povídání o sexu mohl nechat, na starého kozla se to nesluší.*“ Zde se projevuje autorova snaha navázat kontakt, vyjít vstříc cílové skupině čtenářek a tím ji oslovit.

⁵⁰ Označení seriál nepovažujeme za přesné. Seriál je obecně to, co se zveřejňuje postupně (na pokračování) a tvoří celek; několik spolu tematicky souvisejících děl se stejnou délkou, společnou formou a námětem. Nezbytná je kompoziční a stylová jednotu všech částí, jež tvoří uzavřené celky (nejčastěji uzavřené příběhy, ale s těsnou obsahovou návazností) Cyklus se podobá seriálu, ale liší se tím, že obsahová vazba jednotlivých částí volnější (jednotlivé díly jsou obvykle věnovány dílčím problémům ústředního tématu). OSVALDOVÁ, Barbora, HALADA, Jan et al. *Encyklopedie praktické žurnalistiky*. s. 37., s. 170.

⁵¹ Podobného postupu, tzn. několikadílného fejetonu, užívá i M. Němec ve fejetonech *Letní deník* (I., II., III.)

Fejetony B. Kurase jsou založeny na zajímavé a duchaplné myšlence, autor se inspiruje citáty, nejčastěji z oblasti filozofie (už samotný název cyklu fejetonů tomu napovídá) nebo citáty významných osobností z oblasti kultury. První díl z cyklu *Tao smíchu aneb humor není sranda* má členitější kompozici (jako všechny sledované fejetony z Xantypy). Kuras vychází ze známých, ale i z méně známých faktů, v zápletky děj nadsazuje prostřednictvím fiktivního citátu spisovatele, který by podle autora mohl odvrátit jeho smutný osud. Tato nadsázka působí v kontextu doby Wildeova života ironicky. Autor vysvětluje své hodnocení situace prostřednictvím kontrastů: „*Patos, který tragičnost a situaci dokáže umocnit až do melodramatického kýčovita, je přesným opakem humoru, jako je tma opakem světla, tíha opakem lehkosti, spánek opakem bdění*“; dále jej umocňuje využitím gradace: „*Patos nám plodí pompéznost, pompéznost plodí aroganci, arogance plodí násilí, násilí plodí tyranii.*“

Kuras v některých svých fejetonech popisuje situace, které obecně vycházejí z jeho zkušeností se ženami, ale na rozdíl od M. Němce tyto zkušenosti zevšeobecňuje a neodhaluje čtenářkám natolik své soukromí. „*Valerie sem přišla v novém kožichu, který jí koupil Heinz,*“ (jména si zde z diskrétnosti vymýšlím) *řekla moje dáma.*“⁵² Někdy odkazuje i na významné ženské osobnosti stejně jako M. Němec. Pokud autor píše o partnerských vztazích, v mnoha případech sám sebe (jako zástupce mužského pohlaví) nebo muže obecně podrobuje kritice, což také vede k bližšímu kontaktu s ženským publikem i k persvazi. „*Mužský PMS je jeden z nejnovějších psychoneurologických objevů v milostných vztazích a dosud se o něm nevědělo jen proto, že muži nemenstrují. (...) Protože muž je člověk jeskynní, udělá nejlíp, když na dobu svého PMS zaleze do jeskyně a počká, až mu uklidněný mozek opět všechno poskládá a spočítá.*“⁵³

Kurasovy fejetony čtenářky poučují a mohou plnit i výchovnou funkci. Přestože jsou v jeho textech čteně zastoupeny literární aj. aluze, citáty, parafráze i termíny, jsou jeho fejetony psány odlehčeným stylem a jistě jsou i zdrojem pobavení. Autor vždy vysvětlí určitý termín ve výkladové pasáži (nezřídka ve svém osobitém pojetí). „*A kdo to jsou vlastně etologové? Etologie je poměrně nová věda, která se dá trochu zjednodušeně definovat jako psychologie zvířat.*“⁵⁴

⁵² KURAS, Benjamin. *Tao smíchu aneb humor není sranda* - 7 In Xantypa č. 7. s. 120.

⁵³ KURAS, Benjamin. *O lásce se nemluví* 13. In Xantypa č. 10. s. 36.

⁵⁴ KURAS, Benjamin. *Tao smíchu aneb humor není sranda* □ 5 In Xantypa č. 5. s. 114.

B. Kuras se volbou témat i jejich zpracováním celkově orientuje na vzdělanější čtenářky, to je pravděpodobně podmíněno zaměřením exkluzivních měsíčníků na publikum z vyšších socioekonomických vrstev společnosti, ale i prostorem, který je v periodiku věnován kultuře.

4.3.3 FEJETONY V TÝDENÍKU ONA DNES

Z týdeníku Ona Dnes vybíráme fejeton Magdy Jogheeové *Já a moje DNA* a Denisy Proškové *Před vodou, za vodou, nebo snad na dně*. Fejeton Magdy Jogheeové začíná úvodem akcentujícím jeden aspekt sdělení⁵⁵, fejeton Denisy Proškové citátovým úvodem. Oba typy úvodů plynule navazují na text a jsou jeho součástí. Tematicky se tyto fejetony podobají, autorky v nich vyprávějí své soukromé příběhy, týkající se jejich rodin. Prošková i Jogheeová reflektují ženský pohled na zmíněnou problematiku, a tak je kontakt s publikem bližší, čtenářky se mohou nejen s příběhy, ale i se stanovisky autorek více ztotožnit. Ve fejetonu *Já a moje dna* se Magda Jogheeová zabývá tématem dědičnosti. Už v úvodu autorka nešetří sebekritikou: „*Šikmé oči po otci, který nepochází z provincie Ťiang-su, ale z vesničky Kunovice. Podpírám si bradu stejně jako moje matka a vedu stejnou přednášku o tom, jaké plýtvání je otevřít několik lahví minerálky najednou kvůli příchutím.*“ V zápletku autorka rozvíjí tuto myšlenku prostřednictvím zlovyků, které zdědila po svých předcích a přiznává některé své nedostatky. Pointa fejetonu je ironicky nadsazená, vychází ze shrnutí autorčiných myšlenek, které je podpořeno hodnocením její dcery: „*Mami, ty to děláš stejně jako babička!*“ „*A co jste čekali?*“ (...) „*Kdo zase proboha otevřel tři minerálky najednou?*“ *Když zalomím rukama, vypadá to, že mám čtyři. Odborně se tomu říká fenotyp...*“ Autorka touto nedokončenou výpovědí dává čtenářkám prostor k vlastním úvahám. Fejeton *Já a moje dna* nemá složitou kompozici, je živý a dynamický, spíše než autorčina sebekritika je z fejetonu patrný laskavý úsměv nad skutečnostmi, které se týkají každého z nás. Jogheeová podporuje dynamičnost vyprávění frekventovaným užitím gradace, např. při výčtu svých nedostatků: „*Barva očí, tvar ušního boltce, mateřské znaménko velikosti eurocentu, vysoký nárt, blbé grimasy, chlup z nosu trčící na jihozápad...Dědictví, o které se nikdo neprosil.* Text oživuje personifikací: *Tuhle jsem táhla Lakšmí ze skříně. (...)*

⁵⁵ Tento typ úvodu se vedle shrnujícího úvodu vyskytuje ve vzorku nejčastěji

Když jsem jí papírovou utěrkou leštila obličej, zdálo se mi, že přísně mhouří oči“; nebo přirovnáním, založeném na kontrastu: „Vypadala, jak bůh pomsty a ne ochránkyně domova.“ Komiku textu podporuje kupříkladu i nápadité užití homonyma „zavařit“: „Teta Vlastička dělala skvělé zavařeniny. Já si v životě párkrát zavařila, ale zdaleka to nebylo tak chutné jako od tety Vlastičky.“

Primárním záměrem autorky jistě nebyla snaha čtenářky poučovat, ale hlavně je pojetím tématu pobavit a získat. To platí i pro fejeton Denisy Proškové. Autorka se ale může více přiblížit čtenářkám tím, že na tuto problematiku nahlíží jako matka. Navíc je zajímavé, že přisuzuje ženám ze své rodiny převážně kladné vlastnosti.

Denisa Prošková v citátovém úvodu fejetonu podává fakta, která ji mohla inspirovat: *Podle průzkumů nás nejvíc vytáčí fráze: „Za komunistů bylo líp!“ Muže neinteligentní otázky žen „Kdy přijdeš?“ a „Proč jsi to ještě neudělal?“ a ženy „Prosím tě, uklidni se“ a „Seš stejná jako Tvoje matka!“ Mě hned po chvále ráje na zemi s frontami na vložky a s kladivem a srpem zatnutým do mozku rozladuje věta, která, která se v průzkumu Readers Digest neobjevila. „No jo, ten se má, ten je za vodou.“* Zde se projevuje i snaha autorky vyvážit negativní hodnocení opačného pohlaví, to je obecně typické pro články v ženských časopisech. *„Taková strategie bývá značně opatrná a zastřená. Často, aby si nezahlasy, se autorky článků pokoušejí hrát na obě strany, vyhnout se jednostrannosti, celou věc co nejvíce odlehčit, případně zlehčit.“*⁵⁶

V zápletky autorka vypráví o těžkém životě její rodiny za časů komunismu, téma zlehčuje konkrétním příběhem, který je sice kritikou, ale v podání Proškové především výsměchem lidské závisti. Z pointy vyznívá jasný hodnotící záměr autorky. Fejeton Denisy Proškové má pevnější kompoziční stavbu, vychází ze vzpomínek autorky. Prošková podává čtenářkám konkrétní fakta, její vyprávění je autentické a dynamické, to podporují i dialogy jednajících postav. Prošková text oživuje např. metaforou: *„Chodily jsme v tehdejších tesilovo-krimplenových časech velmi originálně, ba až výstředně oblékané“*; častý je výskyt osobitých přirovnání: *„muž zbělel jako vosk; zrudla jako pečeně; ženě tékaly oči po našem skromném příbytku jako metronom; pohledem ničivějším než cylon B. Rozhostilo se ticho jako po prohrané bitvě.“* Ironicky v textu působí nadsázka: *„A výborně se bavila, jak paní závisti doslova zešpičatěl obličej.“* Autorka používá např. i výstižných epitet: *„černý*

⁵⁶ ČMEJRKOVÁ, Světlá. *Jazyk pro druhé pohlaví*. In DANEŠ, František et al. *Český jazyk na přelomu tisíciletí*. 1997. s. 156.

havran vzdoru; Vůbec jsme si nežily na vysoké noze, tu nohu bych popsala přesněji jako holou! Holou, ale veselou.“

Pro všechny fejetony z Ona Dnes je typické, že v nich jejich autorky čtenářkám přibližují svou osobní zkušenost nebo reflektovanou problematiku dokládají příběhem žen z jejich blízkého okolí (známé, kamarádky, dcery, matky). Tyto ženy zpravidla ve fejetonech vystupují i jako jednající postavy, což podporuje věrohodnost popisovaných situací. Samy sebe zobrazují v rolích, které jsou vnímány ve spojitosti se ženami stereotypně (matka, manželka, kuchařka apod.) nebo podporují klíše všeobecně tradovaná: „*Návodům rozumím asi jako kvantové fyzice. Například s novým mobilem se seznamuji pomalu a postupně, metodou pokus a omyl.*“⁵⁷ Autorky se obecně snaží navodit představu, že se čtenářkami sdílí podobné zkušenosti a kritikou nebo sebekritikou se pokoušejí danou problematiku odlehčit nebo nadsadit.

Zmínili jsme, že v týdenících se autoři fejetonů střídají pravděpodobně i z důvodu, že napsat každý týden hodnotný fejeton jistě není jednoduché. Fejetony v týdeníku Ona Dnes mají ve většině případů poměrně vysokou estetickou hodnotu, jsou psány odlehčeným slohem a překvapí čtenářky nečekanou pointou. Kvalita fejetonů je podmíněna osobitým pohledem autorek. Redakce týdeníku Ona Dnes vybírá pro rubriku Ona fejeton autorky, které často přispívají pouze do této rubriky a mnohé z nich jsou i spisovatelkami, některé dokonce za své fejetony získaly ocenění v soutěžích (např. Denisa Prošková, Dana Emingerová).

4.3.4 FEJETONY V TÝDENÍKU VLASTA

Z týdeníku Vlasta vybíráme fejeton redaktorky Jany Divišové *Těhotným nepřístupné* a vedoucí vydání, Jany Voňkové *Klikaná po drátě i bez*. Fejeton Jany Divišové se tematikou velmi podobá fejetonu Magdy Jogheeové, který jsme přiblížili v předchozí kapitole. Divišová se také zabývá problematikou dědičnosti a své myšlenky dokládá konkrétními osobními příběhy. Stejně jako Jogheeová vypráví své zkušenosti z pohledu matky, odhaluje i zkušenosti žen z její rodiny nebo kamarádek. Čtenářky se tak mohou s myšlenkami fejetonu více ztotožnit, autorčina snaha čtenářky přesvědčit a získat, je zcela zřetelná. Úvod fejetonu je shrnující⁵⁸ a plynule navazuje

⁵⁷ MRÁZKOVÁ, Kateřina. *Pokusy a omyly*. In Ona Dnes. 2009 č. 42. s. 4.

⁵⁸ Tento typ úvodu se ve vzorku vyskytuje vedle úvodu akcentujícího jeden aspekt sdělení nejčastěji

na text: „Upozornění pro nastávající novoroďiče: následující řádky obsahují znepokojující skutečnosti. Přemýšlím, jestli bychom neměli tenhle text opatřit hvězdičkou a velkým nápisem: Nevhodné pro umístění na stolcích prenatálních poraden a v porodnicích.“ Divišová na základě svých poznatků o mateřství v úvodu odkazuje na rozhovor s Veronikou Žilkovou, který vyšel ve Vlastě.⁵⁹ V tomto intertextuálním odkazování se i projevuje profesní zaměření autorky. Zápletku fejetonu tvoří příběhy z autorčina rodinného života. Divišová oživuje své vyprávění dialogy, které v příbězích vede s matkou a sestrou. V závěru autorka shrnuje své myšlenky prostřednictvím dvou příkladů ze života jejich kamarádek. Pointa fejetonu je ironicky nadsazená, je realizována promluvou jednající postavy, v tomto případě manželem jedné z kamarádek: „Když po noci prochozené se řvoucím miminkem napůl v mrákotách budila manžela se slovy: „Prosím tě, pochovej ho.“ Řekl rozespale: „A kam?“ Fejeton Jany Divišové nemá složitou kompoziční stavbu, dialogy odlehčují téma a jsou zdrojem komických situací. Autorka nechce čtenářky příliš poučovat, ale spíš pobavit a získat. Divišová ve svém fejetonu užívá např. výstižná epiteta: „profialovělým pomačkaným obličejíkem; „jiskřička pomsty.“ Ironické vyznění textu podporuje nadsázkou: *Nicméně geny měly nejspíš mejdan;* nebo vtipnou metaforou: „Marně jsem se těšila, že by moje druhé děťátko mohlo zdědit mé výrazné hnědé oči...Kdepak. Poulilo na mě Aleniny švestky, (...).“

Klikaná po drátě i bez Jany Voňkové zastupuje ve vzorku z týdeníku Vlasta fejetony, které jsou kritikou aktuálních jevů ve společnosti. Takových fejetonů je ve vzorku z Vlasty polovina, je pro ně typické, že vycházejí z obecně známých faktů a celkově nepřinášejí neočekávaný pohled na kritizované skutečnosti. Viditelně se projevuje nedostatek kvalitních autorů-fejetonistů v redakci časopisu, to je nejvíce patrné u fejetonů, jejichž autorem nejsou redaktorky. Text Jany Voňkové hodnotíme jako nejzdařilejší z tohoto typu fejetonů (s přihlédnutím k analyzovanému vzorku z Vlasty).

Fejeton Jany Voňkové otevírá shrnující úvod, který navazuje na text. Autorka v něm objasňuje zvolené téma: „Každá slušná větší firma, které leží na srdci blaho klientů, už zřídila pro jejich pohodlí zákaznickou linku. Dá se s ní hrát nová společenská hra □ „na klikanou.“ V zápletkce autorka vypráví osobní zážitky, které se týkají dané problematiky a předpokládá, že čtenáři mají podobné zkušenosti.

⁵⁹ Odkazování na obsah časopisu se projevuje ve třech fejetonech vzorku z Vlasty.

Pointa fejetonu vychází z komunikace s jednou ze zmiňovaných společností: „*A když už mě sluchátko pánilo do ucha, najednou mě rázně odstříhla od spojení stručným „Nashledanou“.* To pak ale už není žádná hra.“ Fejeton Jany Voňkové má jednoduchou kompoziční stavbu a patří ke kratším fejetonům z Vlasty. Voňková ozvláštňuje fejeton např. epitety: *labyrintem dotazů, košaté varianty*. Téma se pokouší odlehčit i nadsázkou: „*To když na mě automat vystřelí: (...)*“; nebo v kontextu nápaditě užitým frazeologismem: „*Mívám ale i kliku.*“ Autentičnost je ve fejetonu vhodně podpořena onomatopoickým citoslovcem: „*Omlouváme se za snížení dostupnosti zákaznické linky z důvodu přetíženosti. Děkujeme za pochopení.*“ *Klik.*“; objevují se ale také automatizované výrazy a klišé: „*má v zásobě žolíka; přehazovali jako horkej brambor.*“

Společným rysem těchto kritických fejetonů ve Vlastě je upozaděná funkce zábavní, naopak poučují a mohou plnit i funkci výchovnou. Získání širšího okruhu čtenářek může vycházet ze společné sdílené zkušenosti, protože témata jsou velmi obecná. Zmínili jsme, že autoři fejetonů ve Vlastě v některých případech odkazují na obsah časopisu, tím mohou čtenářky ovlivňovat a motivovat k přečtení dalších rubrik Vlasty. Vzhledem k této skutečnosti se lze rovněž domnívat, že autoři z Vlasty nepředpokládají, že by tyto fejetonky vydali knižně. Podobné odkazování na obsah periodika se v analyzovaných fejetonech z ostatních vybraných titulů neobjevuje. Persvaze je nejvíce zřetelná z kritického fejetonu J. Karbana, ve kterém autor projevuje i osobní hodnotící postoj vzhledem k zaměření časopisu: „*Proč se v tak pohodovém časopisu zabývat někým, kdo přináší negativní energii?*“⁶⁰

Tento typ fejetonu z Vlasty vyznívá vždy až příliš kriticky a často nevychází z originálního nápadu. Jeho autoři téma nijak výrazně ironicky nenadsazují a text ve většině případů jen poskrovnu oživují „*správným a funkčním výběrem jazykových prostředků.*“⁶¹ Tím se z fejetonů vytrácí lehkost a pointa je často předvídatelná.

⁶⁰ KARBAN, Jiří. *Moc šikulů mi bere dech*. In Vlasta. č. 40. s. 71.

⁶¹ ŠTORKÁN, Karel. *Umění fejetonu*. 1979. s. 106.

5. JAZYK ANALYZOVANÝCH FEJETONŮ

Fejeton není limitován normou spisovného jazyka, jeho autor může čerpat ze všech vrstev a využít různých prostředků národního jazyka. Ve fejetonu se může prolínat kupříkladu obecná čeština s mluvou profesní, spisovný jazyk s dialekty apod. Originalitu vyjadřování autor může podtrhnout obraznými a expresivními výrazy, ale i termíny a přejatými slovy cizího původu nebo nejrůznějšími aktualizacemi, které ozvláštňují text, záleží pouze na jeho osobitosti. V této kapitole se zaměříme na jazyk fejetonů v ženských časopisech, na sledovaném materiálu doložíme jevy, které jsme z fejetonů v současných ženských časopisech vypožorovali. První kapitolu věnujeme titulkům, protože právě název fejetonu (vedle jména známého fejetonisty) může primárně vyvolat zájem určité čtenářské obce.

5.1 TITULKY FEJETONŮ

Vzhledem k názvům rubrik je čtenář předem informován o zvoleném žánru. Titulek (název) fejetonu může vypovídat o tématu, které autor zpracoval, ale není to vždy pravidlem. Důležitější je jeho působení na potenciálního čtenáře, titulek by jej měl především upoutat a vyvolat v něm určité očekávání, čtenář k němu může zaujmout i osobní postoj. Neobvyklý titulek se jistě stává předmětem prvotního zájmu čtenářů. V každém ze sledovaných periodik se objevuje minimálně jeden titulek fejetonu, ze kterého je patrná snaha autora zaujmout výhradně ženskou čtenářskou obec (vzhledem k vymezenému vzorku).

Titulek publicistického textu má obecně silnou získávací funkci, pro umělecký titul je zase typická obraznost. Oba tyto aspekty se promítají v titulcích fejetonů. Název fejetonu také napovídá, jak obratně jeho autor pracuje s jazykem. Na základě sledovaného vzorku se pokusíme se vymežit některé typy fejetonových titulků v ženských časopisech.

Titulky fejetonů z vybraných periodik jsou nejčastěji víceslovné, objevuje se i jeden jednoslovný nebo větné titulky a dokonce i titulek s podtitulem. Jednoslovný titulek fejetonu je často tvořen substantivy: *Zrcadla*; nebo substantivy spojených konjunkcí „a“: *Pokusy a omyly*. Frekventovaná jsou i substantiva odvozená od

sloves, ve vzorku se tento jev promítá ve víceslovných titulcích: *Líbání (s poslední láskou)*, *Klikaná (po drátě i bez)*. Dvouslovné titulky jsou složeny ze subjektu a atributu: *Účastnice zájezdu*, *Povidlový armagedon*, *Naše vlaky*, *Letní deník I.*, *Polystyrenový sníh*. Vyskytuje se i titulek s podtitulem: *Tao smíchu aneb humor není sranda* □ 3. Ve sledovaném vzorku se objevují i titulky, které jsou plnohodnotnou větou: *Jak bych té Sašence jenom pomohla*, *O lásce se nemluví* 13 apod.

V psaném textu grafické prostředky nahrazují prostředky prozodické, což se projevuje v titulcích např. neukončenou (eliptickou) výpovědí: *Až si pro vašeho psa přijdou andělé...*; nebo navozením autentičnosti komunikační situace: *Nerad bych vás obtěžovala slečno!* Charakter zvolání má titulek: *Nashledanou prázdniny!* Titulek může být i otázkou: *Před vodou, za vodou, nebo snad na dně?*; plnit funkci výzvy: *Prosím, posad'te se!* Jako eliptický lze chápat titulek: *Těhotným nepřístupné*.

Autoři fejetonů v titulcích využívají např. aktualizovaných literárních (v tomto případě sekundárně i filmových) aluzí: *Účastnice zájezdu*, *Právo na zlatou mušku*; filmových aluzí (sekundárně; zde usuzujeme z kontextu): *Povidlový armagedon*. Titulek fejetonu může být i aktualizovaným frazeologismem: *Nalijte mi čisté vody*; *Před vodou, za vodou nebo na dně?*; *Co je psáno ve hvězdách a kartách*, *Co vyplavila velká voda*, *Mezi nebem a námi*, *Příklady ze zahraničí táhnou*. Autor může v titulku i doslovně citovat (v tomto případě název vánoční koledy): *Nesem vám noviny*. V titulku je využito polysémie slova „noviny.“ (Z textu vyplývá, že v autorově pojetí jsou noviny substantivem konkrétním, tzn. deníkem). Autor může v titulku využít všech významů homonyma: *Moc šikulů mi bere dech*, „moc“ může být substantivum i číslovka. Z textu nelze jednoznačně určit slovní druh, patrně se jedná o autorský záměr.

Ve vzorku převládají fejetony s titulky, které mají obrazný charakter a svojí expresivitou působí na emoce čtenářek. Týdeníky *Vlasta* a *Ona Dnes* používají grafické zvýraznění různých typů úvodů, které jsou často obdobou leadu⁶² zprávy. To je výhodné především z důvodu, že se autoři fejetonů střídají a čtenářky nemusí znát styl všech autorů. Zvýrazněný úvod může čtenářky kromě samotného titulku také upoutat, protože v mnoha případech přibližuje téma, nebo dokonce autorův

⁶² Lead (čelo) zprávy v žurnalistice označuje úvodní odstavec zprávy, který přibližně na pěti až sedmi řádcích přináší odpovědi na základní novinářské otázky: co, kdo, kdy, kde (jak a proč může být zodpovězeno později). OSVALDOVÁ, Barbora, HALADA, Jan et al. *Encyklopedie praktické žurnalistiky*. s. 97.

záměr. Periodika Xantypa a Žena a život této grafické (a zároveň kompoziční) zvláštnosti neužívají, což může být podmíněno i výběrem známějších autorů.

5.2 SYNONYMIE

Jedním z nejčastějších prostředků, které fejetonisté užívají ve svých textech je synonymie. Ve fejetonech se hojněji než úplná synonyma, která mají stejný význam a jsou zaměnitelná bez ohledu na kontext, objevují synonyma částečná, ta se „liší z hlediska citového, z hlediska frekvenčního, z hlediska stylistického, z hlediska dobového.“⁶³ Výběrem variantních prostředků může autor fejetonu vyjádřit svůj záměr a míru svého zaujetí sdělovaným obsahem nebo ozvláštnit text.

Ve sledovaných fejetonech jejich autoři seskupují synonymní varianty někdy i do dvojic a trojic, takto vyjadřují své citové zaujetí sdělovaným obsahem, popřípadě se snaží co nejpřesněji vysvětlit konkrétní problematiku. Použití výstižných synonym v textu mnohdy pomůže zvýšit jeho přitažlivost pro čtenářku a zároveň může vyjádřit autorovo pochopení ženského postoje v popisované situaci.

Ve fejetonech B. Kurase je seskupování synonymních variant nejfrekventovanější (vzhledem ke sledovanému vzorku). Autor jich nejvíce využívá v úvahových a výkladových pasážích fejetonů, což v mnoha případech vede k poučování čtenářek: „*Ve dnech těsně předcházejících menstruaci ženy trpí emočními stavy (...). podrážděnosti, nevrlosti, naježenosti (...). Všechno ostatní je faleš, přetvářka, předstírání (...)*“⁶⁴ „*Čím častěji se to opakuje, (a opakovat nepřestane)tím víc budou jeden druhého vnímat jako nezměnitelného, nenapravitelného, tvrdošíjného, nepřizpůsobitelného, (...)*“⁶⁵

Ve fejetonu A. Kotkové v Ona Dnes jsou synonymní varianty prostředkem ke zvýraznění autorčina osobního citového zaujetí sdělovaným obsahem: *Před pár týdny sbalil údajně úžasnou kost, dokonalou ženskou. (...) Chce mě probrat ze snu, ze zamyšlení.*⁶⁶

Autoři týdeníku Vlasta seskupováním synonym zdůrazňují své negativní hodnocení nebo vyjadřují ironický postoj ke sdělované skutečnosti: „*České dráhy,*

⁶³ ČECHOVÁ, Marie et al. *Čeština – řeč a jazyk*. 1996. s. 48.

⁶⁴ KURAS, Benjamin. *O lásce se nemluví 13*. In Xantypa. 2008. č. 11. s.36.

⁶⁵ KURAS, Benjamin. *O lásce se nemluví 14*. In Xantypa. 2008. č. 12. s. 101.

⁶⁶ KOTKOVÁ, Adéla. *Každý máme svůj Londýn*. In Ona Dnes. 2009. č. 40 s. 4.

to je lakovaná krabička a v ní prapodivné, tajemné zákulisí.“⁶⁷ „Všichni ti (...) pro televizní kamery všední, nudní (...)“⁶⁸

M. Němec ve svých fejetonech využívá těchto prostředků k především vysvětlení svého záměru, podporuje jimi i osobní zaujetí tématem: „*Ženy mě baví, zajímají* (...)“⁶⁹ „*Hovoří o tom, jak ženskost a ženství jsou provždy povýšeny nad kázeň a dril.*“⁷⁰

5.3 EXPRESIVITA

Autoři fejetonů v ženských časopisech hojně užívají inherentně expresivních⁷¹ výrazů, nejčastěji s kladnou expresivitou. Užíváním expresivních výrazů se autoři mohou čtenářkám více přiblížit, protože slovník žen je typický zdůrazněným emocionálním hodnocením.

Ve fejetonech psaných především ženami se hojně vyskytují hypokoristika⁷² ve zdrobnělé podobě: *holčička, babička, maminka, Alenka, miminko* (Vlasta); *chlapeček, miláček* (dítě), *Sašenka, Vlastička, Jaruška* (Ona Dnes) *Madlenka, miminko, babička* (Žena a život). Tato důvěrnost vyjadřování podporuje kontakt se čtenářkami i z důvodu, že citové obměny jmen příbuzenských a rodných ve sledovaných fejetonech nejčastěji označují ženy nebo děti. Četně jsou zastoupena i deminutiva s kladným zabarvením, která jsou odvozená jednoduchými i složenými příponami: *telátko, obličejík, muška, zvířátko, jiskřička* (Vlasta); *kytičky, angínka, páníček, vodička* (Ona Dnes); *bačkůrky, tygřík, sameček* (Žena a život); *voděnka, vínečko* (Xantypa).

Řidčeji se v textech objevují slova záporně hodnotící: *slimejš* (Vlasta); *krkna, padouch* (Ona Dnes) *dloubalové* (Žena a život); *morous, nafoukanec* (Xantypa). Ve fejetonech sledovaných periodik autoři volí zjemnělé prostředky (eufemismy) místo přímého pojmenování, což se ve fejetonech projevuje jako snaha nikoho neurazit, popřípadě v kontextu eufemismy podporují ironii. Užití eufemismu ve fejetonu J.

⁶⁷ MATUŠÍKOVÁ, Michaela. *Naše vlaky*. In Vlasta. 2009. č. 37. s. 4.

⁶⁸ HEJČOVÁ, Helena. *Co vyplavila velká voda*. In Vlasta. 2009. č. 34 s. 70.

⁶⁹ NĚMEC, Martin. *Neradbyvásobtěžovalslečno!* In Žena a život č. 21. s. 154.

⁷⁰ NĚMEC, Martin. *Letní deník II*. In Žena a život č. 17. s. 114.

⁷¹ Inherentní expresivita je obsažená v jazykovém prostředku (pozná se bez kontextu). LOTKO, Edvard. *Slovník lingvistických termínů pro filology*. 1998. s. 31.

⁷² Hypokoristikon je mazlivé jméno domácké, někdy zároveň zdrobnělé. LOTKO, Edvard. *Slovník lingvistických termínů pro filology*. 1998. s. 42.

Karbana je vyjádřením ironie: „*Správného šikulu můžete poznat podle činů. (...) Leckteří z nich s jistotou kontrolují toky peněz z veřejných rozpočtů.*“⁷³ Podobný případ se nastává ve fejetonu z Ona Dnes prostřednictvím citace z psího náhrobku: „*Tvůj odchod mi navždy zlomil srdce.*“⁷⁴ Ve fejetonech B. Kurase a M. Němce eufemismy spíše zjemňují nežádoucí fakta: „*Po premiéře popíjíme ve ve velkém stanu. Přichází k nám starý známý, který se sotva drží na festivalových nohou.*“⁷⁵ „*Znamená to domýšlivost a neomezenou víru ve vlastní neomylnost a nevyčerpatelnost štěstěny. Česky nejspíš „pokoušení štěstí.*“⁷⁶

Prostředky vulgární mluvy se objevují jen výjimečně, většinou ve fejetonech M. Němce a B. Kurase, a to vždy v citaci nebo parafrázi: „*Jak pravil český stoický filozof, jednoroční dobrovolník Marek: „(...) Člověk by chtěl být gigantem a je hovno kamaráde.*“⁷⁷ Čmejrková upozorňuje, že muži „*více tíhnou ke slovům označujícím destruktivní činnosti, ke klení a nadávkám. Určité výrazy spojujeme s užitím spíše ženským a jiné spíše s mužským. O nich říkáme „to se na holčičky nehodí“, „to holčičky neříkají.*“⁷⁸ B. Kuras tuto skutečnost naznačuje v jednom ze zkoumaných fejetonů. I když nehovoří přímo o ženských čtenářkách, je z textu předvídatelné, že se jeho výrok se vztahuje právě k nim: „*...a protože čtou Xantypu lidé útlocitní a prudérní, pro podrobnosti a návod si budete muset zajít do mé knížky MAO SEXU...*“⁷⁹ Můžeme se domnívat, že spíše ojedinělý výskyt slov zhrubělých a vulgárních (nejen v textech psaných muži) je podmíněn i tím, že fejetony jsou zařazeny do periodik primárně určených ženám.

Expresivita vyjadřování je patrná i z aktualizovaných výrazů, které svým neobvyklým spojením ozvláštňují text: *morbidnější kratochvíle, citové úrazy, blikající svatozáře* (Ona Dnes); *vodní touha, adrenalinová holka, sametová infekce* (Vlasta); *dvě sklenky kuráže, noční spolubojovníci, předinfarktoví svatebčané* (Žena a život); *chobotničí humor, samonasírací spirála, antropocentrická nafoukanost* (Xantypa).

⁷³ KARBAN, Jiří. *Moc šikulů mi bere dech.* In Vlasta. 2009. č. 40. s.71.

⁷⁴ PROŠKOVÁ, Denisa. *Až si pro vašeho psa přijdou andělé...*In Ona Dnes. 2009. č. 35. s.4.

⁷⁵ NĚMEC, Martin. *Letní deník I.* In Žena a život. č. 16. s. 114.

⁷⁶ KURAS, Benjamin. *Tao smíchu aneb humor není sranda* – 7. In Xantypa. 2009. č. 8. s. 120.

⁷⁷ KURAS, Benjamin. *Tao smíchu aneb humor není sranda* – 6. In Xantypa. 2009. č.7. s. 105.

⁷⁸ ČMEJRKOVÁ, Světlá. *Jak mluví ženy a jak muži.* In ČMEJRKOVÁ, Světlá, DANEŠ František et al. *Čeština, jak ji znáte i neznáte.* 1996. s. 36.

⁷⁹ KURAS, Benjamin. *O lásce se nemluví* 14. In Xantypa. 2008. č. 12. s. 101.

5.4 SLOVA PŘEJATÁ Z CIZÍCH JAZYKŮ

Ve sledovaných fejetonech se vyskytují slova přejatá z cizích jazyků a ojediněle i cizojazyčná slova. Nejfrekventovanější jsou ve zkoumaných textech anglicismy. Ve vzorku se vyskytují častěji slova přejatá z cizích jazyků, která se užívají jako součást české slovní zásoby (skloňují se apod.). Fejetonisté při volbě těchto prostředků respektují předpokládaný sociální status čtenářek s ohledem na cílovou skupinu jednotlivých periodik.

Ze sledovaných fejetonů je patrné, že jejich autoři používají nejčastěji slova přejatá z cizích jazyků, která jsou v systému českého jazyka již adaptovaná a v mnoha případech je lze nahradit českými ekvivalenty: *kreativní, finanční, exotická, finále, autentičtí, magazín* (Vlasta); *totální, favorit, originální* (Ona Dnes) *dentistický, diskrétní, militantní* (Žena a život), *chaos, mystéria, destruktivní* (Xantypa). Výjimečně se objevují i přejatá adaptovaná slova v hovorové podobě: *férovku* (Vlasta), *foťák* (Ona Dnes). Další skupinu tvoří přejatá slova terminologického charakteru: *prenatalní, geny, hydrologové* (Vlasta); *DNA, fenotyp, kvantová fyzika* (Ona Dnes), *salmonela, gastronomie* (Žena a život), *filozof, taoismus, etologie* (Xantypa). Hojný je výskyt anglicismů, které vyjadřují zaměření současného společenského života na nové oblasti: *interaktivní, celebrity, pseudocelibrity, internetové, globalizace, virtuální* (Vlasta) *relaxační, festival, pilates* (Ona Dnes) *elektronický, rockový, mail* (Žena a život). Zřídka autoři používají anglicismy v českém lexikálním systému nepřizpůsobené nebo částečně přizpůsobené: *last minute* (Vlasta) *chilli* (Žena a život), *happy end* (Ona Dnes) *make up* (Žena a život); nebo módní syntaktické frazémy: *být in* (Vlasta), *cool* (Ona Dnes). B. Kuras ve svých fejetonech vysvětluje cizojazyčné výrazy a termíny, které uvádí v původním jazyce, nejčastěji v angličtině: „*Angličtina pro to má krásné slovo „self-effacing“ znamenající doslova sebevymazávající.*“⁸⁰

Autoři fejetonů ve sledovaných ženských časopisech ve většině případů volí taková přejatá slova, která by měla být čtenářkám srozumitelná. Časopisy Ona Dnes a zejména Vlasta se orientují na starší čtenářky, proto jsou jejich autoři opatrnější při uvádění novějších anglicismů ve fejetonech, objevují se spíše anglicismy, které jsou v současné době mezi uživateli rozšířené nebo se týkají očekávaného okruhu zájmů

⁸⁰ KURAS, Benjamin. *Tao smíchu aneb humor není sranda* – 2. In Xantypa. 2009. č. 2. s. 68.

čtenářek. Termínům, které jsou úzce oborově vymezené se fejetonisté spíše vyhýbají, popřípadě jejich význam vyplýne z textu, což může u čtenářky vyvolat iluzi, že daný termín měla v povědomí před přečtením fejetonu. Promyšleným začleněním těchto prostředků do fejetonu mohou jejich autoři vystihnout oblast zájmů a zkušeností čtenářek a tím se více přiblížit každodenní realitě života typické čtenářky periodika. Fejetony B. Kurase se v tomto ohledu od ostatních zkoumaných textů liší, to jistě souvisí, jak jsme již zmínili, především s nejednoznačným zařazením periodika.

5.5 MLUVENOST VE FEJETONU A KONTAKT SE ČTENÁŘKOU

V analyzovaných fejetonech se prostředky mluvenosti projevují především v dialozích jednajících postav, kterými jsou nejčastěji ženy autorovi blízké, popřípadě v popisované situaci vystupuje sám autor jako jednající postava, a tak je jeho sdělení bezprostřednější. Tyto citace mají neformální charakter, věrohodnost promluv jednotlivých postav v popisovaných situacích je podpořena nejčastěji volbou kódu obecné češtiny. Grafika v psaném textu nahrazuje prozodické prostředky, autoři interpunkcí zdůrazňují osobní emocionální zaujetí sdělovaným obsahem, expresivita výpovědí často vychází z citací postav. Autor se tak více přibližuje „jazyku žen“ a tím se stává obsah fejetonu pro čtenářky působivějším.

Autorka z Vlasty používá citaci kamarádky, jejíž výpověď je modifikována voluntativní modalitou⁸¹: „*Malej to pochopí. Jdu, protože další podobné Vánoce už nechci zažít!*“⁸² Ve vzorku se hojně objevují eliptické otázky a odpovědi jednajících postav: „*Jáňo, přísahaj, že to dítě nebude po tobě,*“*vydechla zděšeně. To ne, vid? Že ne!?*“*(...) „Prosím tě, pochovej ho.“Řekl rozespale: „A kam?“*⁸³; „*To je dneska krásnej večer,*“ *řekla. (...) „Krásnej,*“ *odpověděl jsem...*⁸⁴ Emocionalita ve výpovědi je ve sledovaných fejetonech podpořena užitím citoslovcí: „*Ššš, chlebičková mašinka jede do tunelu*⁸⁵; „*(...) a pokračoval tím „glogloglo (...)*“⁸⁶; „*Ha, nemám ho a*

⁸¹ Modalita je způsob prezentace obsahu výpovědi mluvčím, který vyplývá z jeho stanoviska k vyjadřované skutečnosti. Voluntativní modalita je modifikace výpovědi mluvčího vzhledem k jeho zájmu na realizaci děje. ČECHOVÁ, Marie et al. *Čeština – řeč a jazyk*. 1996. s. 238.

⁸² LACKOVÁ, Zdena. *Právo na zlatou mušku*. In Vlasta. 2009. č. 39. s. 71.

⁸³ DIVIŠOVÁ, Jana. *Těhotným nepřístupné*. In Vlasta. 2001 č. 33. s. 71.

⁸⁴ NĚMEC, Martin. *Mezi nebem a námi*. In Žena a život. 2009 č. 14. s. 114.

⁸⁵ PROŠKOVÁ, Denisa. *Až si pro vašeho přijdou andělé...* In Ona Dnes. 2001 č. 35. s. 4.

⁸⁶ KURAS, Benjamin. *Tao smíchu aneb humor není sranda-5*. In Xantypa. 2009. č.5. s. 114.

nepamatuju si.“⁸⁷ V ženských časopisech se s vysokou frekvencí vyskytují věty zvolací, to se projevuje i ve fejetonech: „*Nahledanou, prázdniny i všechny zříceniny, a zase někdy přistě!*“⁸⁸; „*Nevěstám to moc sluší!*“⁸⁹; „*Každý holt máme svůj Londýn!*“⁹⁰ Při vyjádření silné emoce často dochází k přerušení výpovědi, tyto citové pauzy jsou v psaném textu vyznačeny apoziopézí: „*Tehdy v Londýně...Když jsem byla v Londýně...*“⁹¹; „*Neradbychvásobtěžovalslečno...*“⁹² Autoři ve sledovaných fejetonech také graficky zvýrazňují klíčová slova: *VIP, SMS, PMS, MAO IS DEAD, LONG LIVE TAO* (Xantypa); *VŠECHNU, PRAVDA* (Ona Dnes); *ŠIKULU, TOBĚ, MNĚ* (Vlasta).

Ve zkoumaných fejetonech autoři navazují kontakt se čtenářkami nejčastěji prostřednictvím řečnických otázek a výzev, které mnohdy plní persvazivní funkci. Z těchto otázek a výzev však není zřejmé, že autoři oslovují výhradně ženy. Lze se domnívat, že se ze strany autorů jedná o určitou zdvořilostní taktiku, protože většina sledovaných fejetonů je nejen z hlediska výběru témat, ale i podle zvolených jazykových prostředků, určena spíše ženám. „*Nebudu říkat věřte nevěřte, protože mnohem lépe si to užijeme, když věřit budete. To mi věřte!; Víte proč píšu do Ženy a život a ne do Světa motorů?*“ (Žena a život). V týdeníku Ona Dnes autorky ve fejetonech neoslovují pouze k ženy, což je podmíněno i skutečností, že periodikum je suplementem MF Dnes. Nepravá zjišťovací otázka v Ona Dnes je pokládána mužům i ženám: „*A co jste čekali?*“⁹³ M. Němec ve fejetonu podporuje kontakt se čtenářkami výzvou, která má charakter prosby: „*...nechte mě to, prosím, dopsat (...).*“ B. Kuras ve svých fejetonech využívá pro oslovení inkluzivní plurál, tím vyjadřuje určitou sounáležitost s příjemcem: „*Kde se to v nás bere?*“; stejně tak autoři z Vlasty: „*Co s tím uděláme?*“ Autoři fejetonů v ženských časopisech téměř vždy přesvědčují čtenářky, že s nimi sdílí stejnou zkušenost: „*Známe to všichni. S laskavě posměšným úsměvem sledujeme vyprávění našich babiček a dědečků.*“⁹⁴

⁸⁷ VOŇKOVÁ, Jana. *Klikaná po drátě i bez*. In Vlasta. 2009. č. 41. s. 71.

⁸⁸ KOVAŘÍKOVÁ, Blanka. *Nahledanou prázdniny!* in Vlasta. 2009. č.35. s. 71.

⁸⁹ NĚMEC, Martin. *Letní deník I*. in Žena a život. 2009. č. 16. s. 114.

⁹⁰ KOTKOVÁ, Adéla. *Každý máme svůj Londýn*. In Ona Dnes. 2009. č. 40. s. 4.

⁹¹ Tamtéž, s. 4.

⁹² NĚMEC, Martin. *Neradbychvásobtěžovalslečno!* In Žena a život. 2009. č. 21. s. 154.

⁹³ JOGHEEOVÁ, Magda. *Já a moje DNA*. In Ona Dnes. 2009. č. 38. s. 4.

⁹⁴ KOTKOVÁ, Adéla. *Každý máme svůj Londýn*. In Ona Dnes. 2009. č. 40. s. 4.

6. ZÁVĚR

V této bakalářské práci jsme se zabývali fejetony v ženských časopisech. Jak jsme zmínili v úvodu, cílem práce bylo zjistit, jaká je podoba fejetonu v současných českých tištěných časopisech pro ženy.

Všechny analyzované fejetony splnily základní kritéria žánru. Fejetony ve zkoumaných časopisech ale mají různou estetickou hodnotu, což vyplývá z především osobitého stylu každého konkrétního autora. Klasické časopisy pro ženy (Ona Dnes, Vlasta) se zaměřují na jinou cílovou skupinu čtenářek než exkluzivní a lifestyleová periodika (Xantypa, Žena a život), to má vliv i na podobu fejetonu.

Exkluzivní periodika vsázejí na jednoho známějšího mužského autora, zatímco v klasických časopisech pro ženy se ve fejetonové rubrice autoři střídají a až na výjimku (J. Karban) jsou autorkami fejetonů ženy. Fejetony v ženských časopisech se nejčastěji tematicky zaměřují na oblast partnerských a obecně mezilidských vztahů, ve většině případů autor pohlíží na tuto problematiku s nadhledem a s laskavým humorem. Výjimku tvoří polovina zkoumaných fejetonů z Vlasty, které jsou typické vážnějším a kritičtějším postojem autora k tématu. V typickém fejetonu ženského periodika se vždy objevuje jako dílčí téma žena, a to bez ohledu na pohlaví autora. Ve vzorku jsou velmi početně zastoupeny fejetony vztahující se k tematice léta, což je ovlivněno obdobím, ve kterém byly materiály shromážděny a částečně i obsahovou orientací ženských magazínů na aktuální roční období. Grafická podoba fejetonů ve zkoumaných časopisech má základní společné prvky. Klasické časopisy se od exkluzivních v tomto ohledu liší tím, že neobměňují fotografii konkrétního autora a volí více prvků, které mohou čtenářky upoutat, což je pravděpodobně způsobeno výběrem méně známých autorů.

Kompozice fejetonu je podmíněna stylem konkrétního autora, stejně jako užívání uměleckých výrazových prostředků. Každý z autorů obohacuje své fejetony osobitými uměleckými výrazovými prostředky, z analyzovaného vzorku jsou v tomto ohledu velmi působivé především fejetony B. Kurase (Xantypa), M. Němce (Žena a život) a Denisy Proškové (Ona Dnes). Do Vlasty přispívají svými fejetony pouze autoři z redakce časopisu, kteří se primárně věnují jiné rubrice nebo v tomto týdeníku působí v jiné profesi (např. editor). Střídání autorů ve Vlastě má mnohdy negativní vliv na kvalitu fejetonu, za nejhodnotnější lze ve sledovaném vzorku považovat

fejtony, jejichž autorkami jsou redaktorky časopisu. V Ona Dnes se sice autorky také střídají, ale mnohé z nich jsou spisovatelkami nebo se v časopisu věnují výhradně fejtonu, a to se odráží v poměrně vysoké estetické hodnotě fejtonů v periodiku.

Charakteristický fejton v ženském časopise je obvykle zábavný, odlehčený, ale i do jisté míry poučný a graduje v překvapivou pointu. Je typický silnou získávací funkcí, autoři se snaží se čtenářkami co nejvíce ztotožnit, např. na základě vlastní sebekritiky. Obecnější témata vhodně dokládají osobními příběhy nebo příběhy žen z jejich blízkého okolí, čtenářka tak může mít pocit, že sdílí stejné zkušenosti a problémy jako autor. Z tohoto pohledu jistě mají ke čtenářkám bližší vazbu autorky, ale i autoři ve svých fejtonech reflektují ženy, respekt a obdiv autora k opačnému pohlaví je zcela patrný. Klasické ženské časopisy přisuzují ženám role, které jsou stereotypně vnímány jako typicky ženské, zatímco exkluzivní tituly prezentují ženy sebevědomé a emancipované.

Jazyk fejtonu v ženských časopisech vychází především ze zdůrazněného emocionálního hodnocení, které je charakteristické pro ženskou komunikaci. Autoři často používají vhodná synonyma a především expresivní výrazy, které vystihují jejich postoj k problematice. Typické je užívání prostředků, které mají zjemňující účinek nebo dokonce familiérní ráz. Zesílená emocionalita výpovědi se projevuje ve fejtonech určených ženám především prostřednictvím otázek, výzev a eliptických výpovědí. Prvky mluvenosti ve fejtonech určených ženám navozují iluzi výrazné empatie a dialogu se čtenářkou. Všechny fejtony v ženských časopisech nemusí být určeny výhradně ženám, ale převažuje tendence autorů přiblížit se ženskému myšlení a cítění.

Kvalitní fejtony mohou často pozvednout úroveň periodika určeného ženské čtenářské obci. O tom, že v ženských časopisech vycházejí i fejtony vysoké estetické hodnoty svědčí i skutečnost, že mnozí autoři získali za své fejtony ocenění (např. Denisa Prošková) nebo vydávají fejtony knižně (B. Kuras, D. Emingerová). V této práci jsme analyzovali fejtony v ženských časopisech psané jak muži, tak i ženami. Další analýza by se mohla zaměřit výhradně na genderovou problematiku.

7. ANOTACE

Autor: Adéla Kudelová

Název bakalářské práce: **Fejeton v ženských časopisech**

Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Jindřiška Svobodová, P.h.D.

Počet znaků: 83 212

Počet titulů použité literatury: 23

Počet příloh: 8

Klíčová slova: fejeton, ženské časopisy, autor, tematika, grafická úprava,
jazykové prostředky

Bakalářská práce se zabývá podobou fejetonu v ženských časopisech. Popisuje charakteristické rysy fejetonu a ženského časopisu. Fejeton je analyzován z několika hledisek: autoři, tematika, kompozice, umělecké výrazové prostředky, funkce, jazyk. Závěr shrnuje poznatky o fejetonu ve zkoumaných časopisech. Cílem této práce je analyzovat typické prostředky, které používají autoři ve fejetonech ženských časopisů.

8. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- Akademický slovník cizích slov*. Praha: Academia, 1997. 834 s.
- BEČKA, Josef, V. *Česká stylistika*. Praha: Academia, 1992. 467 s.
- ČECHOVÁ, Marie, et al. *Řeč a jazyk*. Praha: ISV, 1996. 380 s.
- ČECHOVÁ, Marie, et al. *Současná stylistika*. Praha: Nakladatelství lidové noviny, 2008. 381 s.
- DANEŠ, František, et al. *Čeština jak ji znáte i neznáte*. Praha: Academia, 1996. 259 s.
- DANEŠ, František, et al. *Český jazyk na přelomu tisíciletí*. Praha: Academia, 1997. 292 s.
- DOČKALOVÁ, Blanka. *Jazyk současného fejetonu*. České Budějovice, 1999. 55 s. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Vedoucí diplomové práce Bohumila Junková.
- GREPL, Miroslav, KARLÍK, Petr. *Skladba češtiny*. Olomouc: Votobia, 1998. 503 s.
- HALADA, Jan, et al. *Encyklopedie praktické žurnalistiky*. Praha: Libri, 1999. 256 s.
- CHLOUPEK, Jan, et al. *Stylistika češtiny*. Praha:SPN. 1991. 294 s.
- JÍLEK, Viktor. *Psaná publicistická sdělení v kontextu teorie komunikace*. Olomouc: FF UPOL, 2003. s. 171.
- JIRÁK, Jan, KÖPPLOVÁ, Barbara. *Masová média*. Praha: Portál. 2009. 413s.
- LEDERBUCHOVÁ, Ladislava. *Průvodce literárním dílem*. Praha: HŠH. 2002. 355s.
- LOTKO, Edvard. *Slovník lingvistických termínů pro filology*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2005.
- MCQUAIL, Denis. *Úvod do masové komunikace*. 2002. Praha: Portál. 2002. 448 s.
- OSVALDOVÁ, Barbora. *Česká média a feminismus*. Praha: Libri SLON. 2004. 160 s.
- OSVALDOVÁ, Barbora et al. *O fejetonu, s fejetonem*. Praha: Karolinum. 2007.

103 s.

POTŮČEK, Jan. *Ženy pro změny*. 2006. Reflex č. 30. s. 28-33.

ŠTORKÁN, Karel. *Umění fejetonu*. Praha: Novinář, 1979. 156 s.

VŠIANSKÝ, Jan, PALA, Karel. *Slovník českých synonym*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny. 2000. 479 s.

INTERNETOVÉ ZDROJE

Media projekt 2009. Výzkum čtenosti od 1. 1. 2009 do 17. 12. 2009.

[cit. 11.4. 2010] Dostupné z WWW : www.median.cz

JAROSLAV KRUPKA. *Exkluzivně pro ženy*. [cit. 20.4. 2010]

Dostupné z WWW: www.strategie.cz

Zákon o periodickém tisku. [cit. 11. 4. 2010]

Dostupné z WWW: <http://obcan.ecn.cz/>

9. PŘÍLOHY

TAO SMÍCHU ANEB HUMOR NENÍ SRANDA – 7

Foto: VOJTECH VIK

Spousta lidí si myslí, že smysl pro humor je vlastnost, kterou někdo má a jiný nemá, a kdo ji nemá, nic s tím nendělá. A je to podobná iluze, jako že někdo je a priori dítě štěstěny a někdo smolař. Podle štěstí a smůly mimochodem Napoleon vybíral svoje velitele. „Ale má štěstí!“ ptával se, když mu někdo doporučoval důstojníka s vynikajícími vojenskými dovednostmi. Věděl, že štěstí je výsledkem vytrvalého „šťěstlivého“ postoje k životu a nebojácného a neúnavného překonávání neštěstí. „Čím víc na tom pracuju, tím mám větší štěstí,“ říkával Edison, který každý vynálezský neúspěch pokládal za „úspěšné zjišťování, jak se to nedá dělat“.

To, že i Napoleonovi nakonec štěstí selhalo, způsobil nárůst psychologické vady, které stará řečtina říkala „hubris“. Znamená to domyšlivost a neomezenou víru ve vlastní neomylnost a nevyčerpatelnost štěstěny. Česky nejspíš „pokoušení štěstím“. Iluzi, že jsme se stali dítětem štěstěny navždy a ona nás nikdy nenechá na holičkách. Přestáváme na štěstěně pracovat a necháváme všechno štěstí na ní. Tak končí všichni velcí dobytci a diktátoři.

Podobně jako Napoleon důstojníky podle štěstí, měli bychom si lidi vybírat podle smyslu pro humor, který funguje stejně. Čím víc na něm pracujeme, tím víc se nám daří. Když na něj bezprácně spoléháme, začne nám selhávat. Mít smysl pro humor, stejně jako pro štěstí, znamená být neustále ve střehu. Hlídat si situace, které na nás valí tragédií, melodrama a sebedůležitost, vidět v nich momenty, kdy se dají obrátit v komedii. A hlavně hlídat sebe samé ve chvílích, kdy podléháme sebedůležitosti a tím se uvádíme do maléry. A otočit je opačným směrem k dobré náladě.

Povídáme si o druhém prvku v našem „Desateru sebevážnosti aneb Návodů na zaručenou ztrátu humoru“, čili o druhé příčině sebevážnosti. Je jí víra v nějakou šablonu, která nám říká, jak bychom měli být, jak bychom se měli chovat a jak by se jiní měli chovat k nám. A narážíme na ni na každém kroku, v situacích, kdy nás ovládá sebedůležitě uražené ego. S výsledným pocitem ukrivdnosti, který je třetím prvkem desatera. Jak funguji, jsem si nedávno připomněl v situaci vlastní totální ztráty humoru, která mě připravila o tři dny krásných mazlíčků. Proběhlo to takto: Pozval jsem svoji srdcovou dámu na VIP party, na kterou jsem byl já pozván, a ona ne. Bylo to pro mě obzvlášť důležité (sebedůležité), protože to bývalo častěji naopak – zvana bývala ona a já jsem chodil

jako přívěsek. Očekával jsem tedy určitý stupeň uznání a úcty. Ona samozřejmě očekávala, že na ni budu čekat venku. Vlastní vstupenku měla, tak jsem se po chvíli čekání nechal vtáhnout dovnitř konverzaci s několika VIP. Ona vstoupila s hněvivou tváří a v novém kabátku, který mě praštil do oka jako mimofradně neslušivý.

„Neměla jsem nic na sebe, tak jsem si koupila nový kabátek,“ řekla bez polibení. „A ty mně ho ani nepochválíš.“

Cosí jsem zamumlal, že tedy jako jo, hezký.

„Valerie sem přišla v novém kabátku, který jí koupil Heinz,“ (jména si zde z diskretnosti vymýšlím) řekla moje dáma. A já jsem to samozřejmě vzal jako výtku na adresu mého středostavovského ega, které si nemůže dovolet dáme koupit drahý kabátek, takže si musí sama kupovat neslušící kabátky. Heinz byl

Trávíme život přepisováním zbabraných scén minulých, na nichž už nic nemůžeme změnit, a nacvičováním scén budoucích, v nichž si nakonec nikdy nezahrajeme. A tak nám scény přítomné utíkají pod rukama.

Valerijn přítel, švýcarský bankéř, který si kožich dovolit mohl. Valerie už přicházela a přidala mně tohle polinko:

„Ty jsi tady taky?“

„Jo, pozvání mám já, ona je tu se mnou,“ pospíšil jsem si hrůz.

„Vážně?“ usmála se Valerie a odcupitala, ponechávající moje uhlazené ego na pospas mé dámě. Ta na moji otázku „půjdem cirkulovat?“ odsekla „já cirkulovat sama“ a odkračela povídat si s různými pány. A dala, aby bylo vidět, jak se s nimi dohře baví. Já jsem ohešel pár VIP, popíkal s nimi o ničím a skončil u hloučku přátel a podprůměrného rautu. Tu a tam jsem přes sál pokukoval, zda už skončila a kdy se vrátí. Moje šablona mě ujišťovala, že na tahu je ona, protože ona odešla. Její šablona ji přikazovala, že já se napřed musím za něco omluvit. Takto uplynuly dvě hodiny, po nichž se dáma konečně začala hlížit k našemu hloučku v číle konverzaci s nějakým pánem. Přišla až skoro metr ke mně, my jsme otevřeli hlouček, aby se k nám mohli oba připojit. V tu chvíli se ona otočila ke mně zády, aniž se na nás podívala, dál se zády k nám s pánem asi pět minut čile bavila a pak s ním zase odešla. Hlouček zůstal civět s otevřenou hubou, já jsem dopil, odešel a tři dny jsme spolu nemluvili.

A teprve pak jsem v hlavě začal celou scénu přepisovat. Kde se mohlo vložit trochu humoru, aby večer mohl skončit v náručí? Byly k tomu nejméně tři příležitosti. Po první hodině se dala poslat SMS typu: „Až vyčerpáš všechny pány, můžeš se vrátit ke mně.“ Podruhé: „Jdeš domů se mnou, nebo s někým jiným?“ A ta třetí, po dvou hodinách, kdy stála metr vzdálená zády ke mně, byla komediální příležitost ultra promáčená. Tam měl přijít dialog typu: „Promiňte paní, neznámě my se odněkud?“

Jenže tak to už s tím životem je. Trávíme ho přepisováním zbabraných scén minulých, na nichž už nic nemůžeme změnit, a nacvičováním scén budoucích, v nichž si nakonec nikdy nezahrajeme. A tak nám scény přítomné utíkají pod rukama. Na druhé straně ale nebýt vlastní blbosti, nebylo by čemu se smát. X

Jana Divišová

TĚHOTNÝM nepřístupné

UPOZORNĚNÍ PRO NASTÁVAJÍCÍ NOVORODIČE: NÁSLEDUJÍCÍ ŘÁDKY
OBSAHUJÍ ZNEPOKOJUJÍCÍ SKUTEČNOSTI.

Přemýšlím, jestli bychom tenhle text neměli opatřit hvězdičkou a velkým nápisem: Nevhodné k umístění na stolcích prenatalních poraden a v porodnicích. Protože řeč bude hlavně o tom, jak leccos v rodičovství nedopadne tak, jak si malujete během očekávání prvního potomka. Velmi výstižně to řekla herečka Veronika Žilková v nedávném rozhovoru pro Vlastu, který se vám možná dostal do rukou. „Kordulka je souhrnem těch nejproblematičtějších vlastností nás obou,“ poznamenala s úsměvem na adresu své čtyřleté dcery.

Pravda je taková, že na peripetie rodičovství vás nepřipraví žádné příručky ani rady, které vám v dobré víře ušetří okolí. Jen máloco ve finále (míněno po porodu) odpovídá vašim ideálním představám. Podobou nového človíčka počinuje.

Šestáho srpna 2002 moje máma pronesla v porodnici nad jeden den „starým“ profilovělým pomačkaným obličejkem mého syna: „Celá Alenka.“ A myslela tím moji mladší sestru. Ája?! Zapátrala jsem hočem. Jak by, u všech všudy, mohl vypadat SYN jako MLADŠÍ SESTRA, letělo mi hlavou. Nicméně geny měly nejspíš mejdan. Je to tak. Podobu naprosto dechberoucí. Marně jsem se těšila, že by snad moje druhé děťátko mohlo zdědit mé výrazné hnědé oči...

Kdepak. Pouliho na mě Aleniny švestky, stejně jako Alenka sama po celé naše společné dospívání. Zvlášť potouchle doflalovala je mívala, když ji popadl záchvat mi ubližovat (takovými záchvaty trpívají snad všichni sourozenci na světě). „To není tvoje maminka a tvůj tatínek,“ vinula se k našim, stejně modrookým jako ona. „Ty jsi nalezené cikáně. Viděli tě u popehu, tak se slitovali a nechali si tě.“ Jistě si dovedete představit, jak úpěnlivě

jsem vyhlížela příbuzenstvo z Moravy, které je hnědooké úplně komplet.

Ačkoliv geny občas proklínám – například když syn Vlastík (po otci) našlapuje legračně do stran, nedávno byly zdrojem mého zadostiučinění. Zmíněná sestra Alenka čeká mimino. A minulou návštěvu na mě upřela přes hlavičku synovce, co jí je podobný jako vejce vejci, vyděšený pohled. „Jáňo, přísahaj, že to dítě nebude po tobě,“ vydechla zděšeně. „To ne, víd? Že ne?!“ Nedovedu si představit, že by moje holčička měla tvůj přpitomělý výraz až do maturity a ve chvílích soustředění ji vypadal jazyk z pusy. Misto toho, abych se urazila, ve mně vzplála jiskřička pomsty za dávné přikori s nalezenecem. „Ale jo,“ broukla jsem nevzrušeně. „Když TOBĚ je podobný můj syn, MNĚ bude podobné tvoje dítě. V tom případě první tři kojenecké velikosti vůbec nekupuj a nemysli si, že ho ve dvou letech budete učit lyžovat.“

Chvilí mlčela a pak položila nebezpečnou otázku: „Ještě něco bych měla předem vědět?“ Holka... Toho by bylo! Ale taky existuje přísloví. Nač stahovat kulhoty, když brod je ještě daleko. Pro rodičovství platí stonásobně. Zvlášť, když mám v zásobě pár důkazů, že ne všechno musí ideálně klapnout. Dva příklady za všechny. Jedna kamarádka se na féročku zhroutila poté, co její roční syn trval měsíc výhradně na dvou činnostech, od kterých se ničím nedal odradit ani odlákat. Buď mlátil

vařečkou do lednice, nebo nutil maminku, aby s ním chodila pozorovat špunt do vany. Její interaktivní plány, co všechno s batoletem podniknou, se rozplynuly. A minulý týden mi volala jiná ubřečená kamarádka, která si představovala, že jí bude manžel se vším pomáhat. Když po noci prochozené

se řvoucím miminkem napl v mráкотách budila manžela se slovy: „Prosím tě, pochovej ho.“ Řekl rozespalé: „A kam?“

JANA VOŇKOVÁ

KLIKANÁ

po drátě i bez

KAŽDÁ SLUŠNÁ VĚTŠÍ FIRMA, KTERÉ LEŽÍ NA SRDCI BLAHO KLIENTŮ, UŽ ZŘÍDILA PRO JEJICH POHODLÍ ZÁKAZNICKOU LINKU. DÁ SE S NÍ HRÁT NOVÁ SPOLEČENSKÁ HRA – „NA KLIKANOU“.

Telefonní čísla, na která si můžete zavolat, když se potřebujete na něco zeptat nebo něco vyřídit, jsou skvělá věc. Má to jen takový malý háček. Musíte se jimi správně proklikat. A to nebývá vždycky jednoduché. Někdy je to přímo k zbláznění. Je třeba najít tu správnou cestu labyrintem dotazů (chcete mluvit o tom či onom?) a příkazů (značkněte jedničku – až devítku!) podle toho, jak košaté varianty pro vás má ta která společnost připravené. Každý krok je třeba vyhodnotit rychle, nebo zabloudíte. Vracet se nelze. Na start se dostanete, jen když zavoláte znovu. Určitě už máte s klikanou zkušenosti. Schválně, jestli jste na tom podobně jako já.

Někdy to jde snadno. Jindy se ale zadrhne třeba už při druhém kliknutí. To když na mě automat třeba vystřelí: „Pro rychlejší vyřízení vašeho dotazu prosím vytučejte číslo své smlouvy.“ Ha. Nemám ho u sebe a nepamatuju si. Tím pro tentokrát končím. Prohrála jsem.

Taky se stačí jednou překlepnout, a můžu začínat znovu. Mívám ale i kliku. To když natrefím na linku, která má v zásobě žolíka v podobě spásné věty: „Pro spojení s operátorem stiskněte 9.“ Jsem vysvobozena! Nebo se mi to jenom

zdá? Když už si člověk myslí, že je u cíle a milý hlas se dotáže, co pro něj může udělat, ještě není vyhráno. Stalo se mi při klikání s jednou telefonní společností, že i její operátoři si mě pak přebazovali jako horkej brambor (interní způsob hry?), až jsem přestala brát ohled na to, že „pro zkvalitnění služeb může být hovor nahráván“, a rozzářila se pěkně od plic.

Kolik zákaznických linek, tolik variant hry. Některé neberou konce, další to vezmou zkrát-

Stačí se jednou překlepnout, a můžu začít znovu

ka. Plynatři mě třeba nedávno informovali: „Omlouváme se za snížení dostupnosti zákaznické linky z důvodu přetíženosti. Děkujeme za pochopení.“ Klik.

Ještě originálnější variantu předvedla jedna společnost, jejíž hrací automat mě nechal pěkně dlouho poslouchat ono: „Všichni naši operátoři vyřizují dotazy volajících, kteří se dovolali před vámi.“ A když mě už sluchátko pájilo do ucha, najednou mě rázně odstříhla od spojení stručným „Nashledanou“.

To pak ale už není žádná hra.

JANA VOŇKOVÁ
vedoucí
vydání

Co se děje v redakci

› Propadli jsme zkoušení žehliček na vlasy – kromě pánů ovšem, tam není co rovnat. S výsledky našich zážitků vás seznámí kosmetická redaktorka Lucka v některém z dalších čísel Vlasty.

› S babím létem se art direktorka Nina a naše marketingová manažerka Etela vypravily k moři do Chorvatska. Po návratu se bez mučení přiznaly, že se jim vůbec nechtělo vracet domů.

› Lenka Valjentová má už plnou hlavu Vánoc. Kde se dá, pátrá po tipech na originální vánoční dárky. To všechno proto, abyste pak mohli na stránkách Praktické ženy hledat inspiraci.

› Janě Divišové, která je i lektorkou spinningu, přišly na hodinu dámy ve věku 74 a 78 let. Po pěti minutách Jana věděla, že to zvládnou. Taky že to zvládly, a nadšené byly všechny tři.

MARTIN NĚMEC, akademický malíř, hudební skladatel, textař, spisovatel (Sokolův). Věna s vyhledem, scénarista (nový film režiséra Junge T.M.A.), kapelník a autor písní skupin Proceps a Lila Marie.

Pohled z druhé strany, i tak můžeme nazvat fejetony, které pro vás na této stránce pravidelně píše **Martin Němec**.

Povidlový armagedon

na mistech, která jsme nabízel slunečním paprskům, a těm, na kterých jsme si při tom seděli. U škol postávají nefašované otrávené děti a u silnic otravní prodáváci falešného burčáku. Za chvíli se z nejvzdálenějších koutů světa vrátí stopem zákazníci zkrachovalých cestovních kanceláří a v protisměru je nad hlavami budou mít tažná prádla, kteří bez kanceláří cestují společně odněpaměti a popaměti. Vždyť už to spojení slov cestovní kancelář v sobě skrývá paradox – zní to jako platonická kovadlina. Dny se krátí, což samo o sobě zní trochu depresivně, ale pokud to vezmeme z té lepší stránky, zas se nám prodlužují noci. Mnohdy z nás se bude postupně stávat gentlemanem, protože ti, jak známo, si dávají první sklenku až po setmění. Smutnějším faktem zůstává, že ženám porostou sukně do délky a mužům břicha do šířky. Proto se roční období střídají, aby zas na jaře sukně žen vzlétly vzhůru jak vlajky po vítězném klání a břicha mužů se zatáhla jako obloha před bouřkou. Ještě je léto, ale už takové letargické a legrace se stěhuje pod střechem. Moje žena například vařila nedávno oběd (samotná tahle skutečnost samozřejmě nijak směšná není – nechte mě to, prosím, dopsat), a protože letní propriety jsou ještě v pohotovosti, nasadila si při krájení cibule plavecké brýle. Prý nehodlá plakat bez emocí. Plakat se má v kně a krematoriu, ne v kuchyni. Já, kuchyň nekuchyň, brečel

smíchy, když jsem ji viděl, protože vůbec nevypadala jako hospodynka připravující milované rodině chutí, ale jako světec koleji nebo motocyklový závodník. Když jsme u domácí gastronomie, vzpomínám si na jeden z prvních manželských pokusů v tomto oboru. Na to, jak krátké naše soužití tehdy bylo, jsem poměrně dlouho otravoval s nepřekonatelnou chutí na povidlové kynuté buchty, jakými nás neděli co neděli „šiškovala“ babička, až v nás vytvořila těžkou povidlovou závislost a mírné kymutí. Nakonec naléhání přineslo své ovoce (tedy povidla), žena otevřela kuchářku a po chvíli již hněla těsto. Nemajíc pekáče, nakladla pak vykynuté buchty do kastrolu a vrazila do rozhřáté trouby. Co čert chtěl, právě ve stejnou chvíli běžel v televizi na opačném konci bytu film, který nešlo nevidět. Nebudu vás napínat: za necelou hodinu nešlo naopak vidět v kuchyni. Závislosti na buchtech jsem se zbavil dříve, než se nám podařilo vyvětrat všechny kouty. Zuhelnatělé „buchty“ jsme pak ukazovali návštěvám a dávali jim hádat, co že to vlastně je za objekt. Neuhádli nikdo! Většinou se domnívali, že se jedná o keramický reliéf, nebo žertovali na téma rohožka z black-metalového klubu, vrak létajícího talíře z tunguské havárie a podobně. Nejbližší byl kamarád, který prohlásil, že jsou to nějaké hříčky nebo co? Nevím, jaký film tehdy manželku tolik zaujal, ale sázel bych na Vynález zkázy, Armageddon nebo Hrátky s čertem. Až po celých desetiletích mou mysl začal nahledávat nepatrný červ pochybnosti, zda se opravdu jednalo o neho, nebo o radikální řešení problematiky nedělního pečení... Mysl žen a jejich pohyby jsou nezpytatelné. Chtl jsem napsat „důky bohu“, ale včas jsem si to rozmyslel. Co by si pomysleli dole? Žlutá kytka za našim komínem odkvetla. Léto je v troubě. A já při pohledu na ni mám zas v neděli o čem přemýšlet. ●

Uprostřed léta vykvetla na komíně naší chalupy mezi zvětřelými spárami taková rozjívěná veselá kytka podobná slunečnici. Vyrostla tam bez vody a logiky světu na odív. Vypadalo to, jako by si ji naše milá nemovitost vetknula za klobouk coby projev dobré nálady, jako prázdninový vtip. Mám dojem, že jsem v té době zaslechl párkrát chalupu tiše si prozpěvovat nebo pískat rozvernou melodii. Samozřejmě ve chvílích, kdy měla dojem, že nikdo nedává pozor. Na co taky v létě dávat pozor? Teď kromě salmonely a repríz televizních seriálů. Ještě před chvílí se vzduch nad silnicí chvěl horkem, z bazénů voněl chlór a vosy smáčely své pruhované dresy v nedopitých kofolách. A najednou je to pryč, tak rychle, jako kdybychom cestou z vesnice Jarotín nad Bystrou do městečka Podzimovo Ústí projeli kolem pestrébarevného billboardu, který jsme zahlédli jen jaksi letmo. Je tu září a po létě je veta. Netuším, jak si takovou vetu představit, ale protože vždy zůstává tam, kde už nic není, nestojí patrně ani za tuhle vetu. Zbylo pár fotek: ta s medúzou vyplavenou mořem (matka šitřivě ječí), s deštníky v pohárech (děti mají stracciatellu za ušima) a s omylem vyfocenou člažbou Florencie (rozostřené otcovy sandály). Den po dni se zmenšuje rozdílná odlišnost kůže

TAO SMÍCHU ANEB HUMOR NENÍ SRANDA – I

foto VOJTECH VUK

Chcete-li někomu říkat pravdu, musíte ho rozesmát, jinak vás zabije," napsal jeden z nejslavnějších praktikantů humoru Oscar Wilde. Měl pravdu. Nudit je jeden z nejtěžších hříchů a zaslouží si přísné potrestání. A měl sám štěstí, že ho zavřeli jen na dva roky. Oficiálně a údajně za homosexualitu, ale ve skutečnosti za to, že se je ani nepokusil rozesmát v nejslavnějším show svého života, v němž mu vtip vynechal a humor selhal. Představme si, jak rozpacitě museli právníci a porotci, zvyklí na jeho bystré komedie, reagovat na tuto jeho patetickou řeč:

„Láska, která si netroufá fíct své jméno v tomto století, je tak velká něha staršího muže k mladšímu, jakou prožívali David a Jonathan, jakou Platon učinil samotným základem své filosofie, a jakou najdete v sonetech Michelangelových a Shakespearových. Je to ta hluboká duchovní něha, která je stejně čistá jako dokonalá. Ona diktuje a prostupuje velká umělecká díla Shakespearova a Michelangelova, i ony dva moje dopisy – takové, jaké jsou. Je v tomto století nepochopená, tak velmi nepochopená, že může být nazvána láskou, která si netroufá fíct své jméno, a za tu já jsem teď souzen. Je krásná, je jemná, je to nejnoblesnější forma něhy. Není na ní nic nepřirozeného. Je intelektuální a opakovaně vzniká mezi starším a mladším mužem, když starší muž má intelekt a mladší muž má radost, naději a okouzlení života před sebou.

Že to tak má být, svět nechápe. Svět se tomu vysmívá a někdy za to člověka pranyřuje.“

Musel jim z toho po zádech přeběhnout mráz patosu, zklamání a trapnosti. Cítili se ošizeni, oloupeni o svoje právo na Wildeův přirozený vtip, zaskočení jeho „vypadnutím z role“. Čekali od něho spíš něco jako toto:

Patos nám zatemňuje a zkrsluje realitu, uvádí nás v sebelitost, uroženost a sebedůležitost a vězni nás v neřešitelných situacích.

„Děkuji vám za poctu, kterou mně vyslovujete, že jsem se jako Ir tak dokonale naučil nejlepší anglickým tradicím vyučovaným na všech účtyhodných internátních školách a praktikovaným v armádě, námořnictvu a v nejvyšších politických a společenských kruzích, že jsem v nich i samotné Angličany předčil.“

Sklídl by zasloužený potlesk, vrátil by se k psaní lehkých komedií a neskončil by tragickou sebelitostnou baladou z vězení, exilem a předčasnou smrtí. Čekali to od něho proto, že všichni věděli, že ať byla ve viktoriánské Británii homosexualita zákonem zakázaná a trestná, kdekoliv ji v noblesní společnosti holdoval, kdekoliv to o kdekdo věděl a nikdo za to nikoho neudíval. Wildeovi by to bylo prošlo taky, nebyť toho, jak reagoval na vizi-

ku, kterou markýz Douglas z Queensbury nechal v jeho klubu, popsanou nadávkami typu „nepřzní mně syna, ty buzerante“. Markýzovu vizitku si v klubu přečetl kdejaký vrátný. A Wilde, o němž celý Londýn věděl, že se s markýzovým synem lordem Alfredem Douglasem už několik let peleší, se našel a na markýze podal žalobu za nactiutrhání.

„Nebliži, Oscare,“ radili mu kamarádi, „bude se o tobě mluvit.“

„No a co,“ odpovídal Oscar, „jediná věc horší, než když se o člověku mluví, je, když se o něm nemluví.“

A to byl poslední záblesk Wildeova vtipu. Pak už to s ním šlo jen z kopce, přes trapný soudní proces a vězení až do předčasné smrti v roce 1900, kterou stihl ještě za králování Viktorie. Wilde se zničil tím, že se v rozhodující krizi svého života začal brát vážně.

Pomaučení: Ztráta humoru může být smrtelně nebezpečná. Patos, který tragická situace dokáže umocnit až do melodramatického kýčovitosti, je přesným opakem humoru, jako je tma opakem světla, tíha opakem lehkosti, spánek opakem bdění. V definici Oxfordského slovníku je patos „kvalita řeči, psaní, hudby nebo výtvarného výrazu, která vzbuzuje pocit lítosti nebo smutku a má sílu dojmout k melancholii“. Patos nám zatemňuje a zkrsluje realitu, uvádí nás v sebelitost, uroženost a sebedůležitost a vězni nás v neřešitelných situacích. Patos plodí pompéznost, pompéznost plodí aroganci, arogance plodí násilí, násilí plodí tyranii. To všechno jsou stavy ovládané emocemi nabubřelého a uraženého ega, které si ze sebe nedokáže vystřílet.

Jak pravi stará taoistická poučka: z čeho se netá udělat sranda, to nestojí za to brát vážně. My se proto v tomto novém seriálu budeme učit humorem osvobozovat z tyranie. Studovat, zda se dá humor naučit a co všechno dokáže z života vykouselit. Jak humorem – který v reálné znamená vláhu – zavlažovat každodenní suchopár.

Jestli jste čekali další pokračování sexu, omlouvám se za nedodání. Už jsme ho všichni začínali brát moc vážně. A tohle mně nedávno řekla jedna pravidelná čtenářka: „Už byste tohle věcného povídání o sexu mohli nechat, na starého kozla se to nesluší.“ ✕

MARTIN NĚMEC, akademický malíř, hudební skladatel, textař, spisovatel (Štěstí, Váno s vyhledáním), scenárista (nový film režiséra Juraje Herz T.M.A.), kapelník a autor písní skupin Precedens a Lili Marlene

Víte, proč píšu do Ženy a život a ne do Světa motorů? Protože neumím řídit auta. Nechci tím ale, proboha, říct, že umím řídit ženy! Ženy řídit nelze. Je to dáno jejich založením, jejich podstatou; proto se běžné neorganizují v politických stranách, fotbalových mužstvech (ženstvech) a nejsou militantní. (Bůh suď, jak to s tou Dívčí válkou vlastně bylo.) Začnu tedy znovu: Víte, proč píšu do Ženy a život a ne do Světa motorů? Protože nerozumím autům. Ach jo, to zase vypadá, jako bych ženám rozuměl...

Dá se rozumět hieroglyfickému písmu Egypťanů, zřejmě lze pochopit kvantovou teorii a v nějaké internetové kavárně patrně najdete hubeného mladíka se silnými brýlemi opravenými leukoplasty, který rozumí filmům Davida Lynche, ale se ženami je to jinak. S každou z nich je to jinak! Další jednotlivá zkušenost boří představy o systému, řádu a možnosti pochopení žen jako celku. Vždyť jedna se profiluje jako Kleopatra, druhá má kvanta různých teorií a třetí možná sametový pohled. Čím víc kdo s ženami získá zkušenosti, tím si vytváří větší chaos v jejich kvalitaci a vyhodnocení. Takže další pokus: Víte, proč píšu do Ženy a život a ne do Světa motorů? Protože mě auta nebaví. Tak je to správně! Ženy mě baví, zajímají, a jak říká Hrabě Zeppelin v cimrmanovské hře Hospoda na mytince: „V místech, kde nebylo

Pohled z druhé strany, i tak můžeme nazvat fejetony, které pro vás na této stránce pravidelně píše **Martin Němec**.

Nerad bych vás obtěžoval slečno!

žen, pobyl jsem sotva den. I když víme, že seznámení s další osobou opačného pohlaví nám někdy nepřinese cennou zkušenost, kterou by bylo možné aplikovat při setkání s jinou nebo snad dokonce při posuzování ženského pokolení en gros, stejně je znovu podstoupíme. Taková seznámení nemusejí ale vždy probíhat podle našich představ... Jednou si tak s kamarády posedávám u stolku v nočním podniku (zvolna se proměňujícím v ranní), když zaregistruji krásnou mladou ženu stojící u baru. Pokukuji tím směrem ne-nápadně a neodolatelně, jak to my muži umíme, a objednávám si ještě dvě sklenky kuraže. Pak, za diskrétního povzbuzování přátel (řvali jak Alexandrovci), vstupuji neobratně do vratké háčky sebevědomí a vyplouvám k baru, který připomíná molo, za dívkou blížící se ke mně jako maják (Marlboro light). Horečně přemýšlím, jak ji oslovit, aniž bych se tím oslovením stal oslem na lovu. Než se ale stačím nadechnout k obligátnímu „Nerad bych vás obtěžoval slečno!“, stane se něco nečekaného. Maják se ke mně otočí a padá mi kolem krku: „Martine, jak je to už dlouho?“ V tu chvíli, dlouhou jako román Dana Browna, si uvědomuji, že pranostika o nevstoupení do stejné řeky není pravdivá, že já v ní právě stojím a nemám ani vyhrnuté nohavice. Zkrátka a dobře (zdlouha a špatně) jsem „sbalil“ podruhé v životě stejnou

dívku. Po chvíli více méně (méně bude přesnější) vtipného rapování jsem odpádl-val zpátky ke břehu (stolu). Po této příhodě jsem se po nějakou dobu snažil být ostražitý. Ale když on život je pro ostražitosť tak málo vhodný... Zanedlouho při stejné příležitosti jsem se neubráníl. Situace byla naklonovaná do nejmenšího detailu, jen s tím rozdílem, že jsem si onu ženu bedlivě prohlédl, abych se zas neblamoval. „Nerad bych vás obtěžoval slečno...“ začal jsem tentokrát mnohem lépe. Její úsměv se roztáhl do šířky plazmové televize: „Neobtěžuješ, pokud ti teda nevadí, že jsem chlap...?“ Tehdy jsem zaregistroval, že se make-upem rámuji širokouhlý úsměv prodírá několikahodnové strniště. „Máš krásný šaty,“ řekl jsem popravdě. „To je Escada,“ odpověděl snivě. Co dodat? Rozhodl jsem se, že nebudu ženy v nočních podnicích oslovovat. Řekl jsem si, že počkám, až nějaká osloví mě, a nebudu iniciovat další kapitolu té soukromé sado-maso-revue. Vyplánilo se to! Seděl jsem nedávno s přáteli nad sklenkou, když mě jeden z nich upozornil, že se na mě nenápadně a neodolatelně, jak to umí jen ženy, dívá od baru nějaká kráska. Zapítl jsem se a pohlédl kradmo přes rameno, pokud to jen obrátle chronicky zablokované krční páteře dovolilo. Od baru se na mě usmálo šestí na jehlových kramflecích tenkých jako žihadla. Usmál jsem se recipročně a vyhodnotil situaci. Zdá se, že s teuble dívkou jsem se ještě neseznamoval a je zcela bezpochyby, že není transvestit. A přece zůstanu věrný pracně vydobýrým zásadám a židli pod sebou. Dívka se náhle zvedla a plavým krokem došla k našemu ztráclému stolu. Pohlédl jsem na její krásnou tvář a pozvedl obočí. „Kdo si počká, ten se dočká,“ proléto mi hlavou. „Dobrý večer, pane Němec. Já jsem Dita,“ řekla ta krasavice. „Můžete prosím vás pozdravovat vašeho Honzu? Já jsem s ním chodila na základku...“ ●

FOTO: JAROMÍR ŠTĚPÁNEK

Ona **fejeton**

MAGDA JOGHEEVÁ

Já a moje DNA

Šikmé mám oči po otci, který nepochází z provincie Tiangu-su, ale z vesničky Kunovice. Podpírám si bradu stejně jako moje matka a vedu stejnou přednášku o tom, jaké plýtvání je otevřít několik lahví minerálky najednou kvůli příchutím.

Dědím ovšem také přátelský metabolismus, kdy můžu jíst, co chci, a s tělem to nic nedělá či ležerní přístup k uklizení. Skleničky však na Vánoce v žádném případě formálně hromadně nepřesunuji, nemýji ani nelepším.

Barva očí, tvar ušního boltce, mateřské znaménko velikosti eurucentu, vysoký nárt, bílé grimasy, chlup z nosu třecí na jihojihozápad... Dědictví, o které se nikdo neprosil. Občas přínos, někdy danajský dar. Kdyby si tak člověk mohl vybírat. Vyzobávala bych pěkně z celé rodiny jen to nejlepší.

Teta Blaženka byla perpetuum mobile. Zvládala těžkou práci (pracovala v cementárně), děti, úklid, zahradu. Dalo se u nich jíst z podlahy. Což, pokud byste tak chtěli učinit u nás, je nemožné. Narazili byste (kromě jiného) nejspíš také na péčotu mravenců táhnoucích ze zahrady do špajzu a nazpátek. Nebojujeme s nimi, necháváme je žít, a až přejde jejich období, zmizí, odkud přišli. Jíst se s nimi ovšem nedá.

Většinou se také dlouho odhodlávám gruntovat. Začínám dřevěnými soškami na skříně. Nejdřív si musím zapamatovat, v jaké byly poloze. Pak si naleju skleničku červeného a pustím se do práce. Tuhle jsem táhla Lakšmí ze skříně. Mezi třetí a čtvrtou rukou, kterou zehnalá domácností, byla pavu-

AUTORKA

Magda Jogheevová (54) vystudovala Fakultu žurnalistiky UK, poté pracovala v Mladém světě, Lidových novinách a Mladé frontě. Dnes žije u České Lipy, kde pracuje se závislými v K-centru. Má tři dcery a kupu zvířat.

4 Ona Dnes

čina. Tiskla jsem ji hlavu na prsa a bála jsem se, at jí nevypadne z hlavy kuliček znázorňující energii... Měla jsem strach, že ji rozzuřím, když jsem ji dýchala za krk červeně. Doufala jsem, že se její laskavost neobráti v hněv proti celé rodině, kterou má za úkol chránit. Proto jsem ji koupila. Když jsem ji papírovou utěrkou leštila obličej, zdálo se mi, že mhouří přísně oči. Tak jsem ji otočila zády a začala šimrat prachovkou. „Promiň,“ povídám v posvátné účtce. Zase jsem měla dojem, že divně koukala. Utřela jsem rychle první a druhou ruku a dala ji zpátky na místo. Vypadala jak bůh pomsty a ne ochránkyně domova. Další sochy až příští týden, nechci naštvat ještě Višnu...

Teta Vlastička dělala skvělé zavařeniny. Já si v životě párkrát také zavařila, ale zdaleka to nebylo tak chutné jako od Vlastičky.

Teta Jaruška dokázala zachovat pozitivní přístup a klid v každé situaci. I když si její mladší dítě nacpalo pusou bobky z králíků, nejspíš v domnění, že jde o italskou směs. To já, když přistála kremžská hořčice na vyžehleném prádle, jsem myslela, že dceru vynesu v zubech, roztrhám na kusy, potřu zbytkem kremžské hořčice a na místě sežeru.

I když vím, proč to tak je, stejně s údivem sleduji. Treba jak nejmladší dcera vaří. Na obkladech jsou kousky rajčat, na podlaze cibule a drobné nakrájená paprika, utěrky od kečupu a kuchyňský dřež padá pod tíhou nádobí. Ano, DNA vytvořila dokonalou kopii. Vaří stejným stylem jako její teta.

Nepatrné tečky nemají nic lepšího na práci než dělat chaos

Prostřední dcera nesnáší rajčata (stejně jako já), nejstarší dokáže zaplést nohy do sebe jako vánočku, mrská chodidlem a vypadá jako ještěrka (celá mauricijská babička), nejmladší má nebyvalou spotřebu bot (střeja Mahen), a tak dál, nekonečný řetězec.

Je třeba přijmout fakt, že nepatrné tečky na lidských buňkách nemají nic lepšího na práci než přenášet informace a dělat chaos ve vztazích.

Chci si vzít zástěru s reklamním nápisem, ale ruka sahá na tu s kytičkou. Chmatám po nové mise, ale nakonec vytáhnou starou, šedivou, z padesátých let. Dvakrát otevřu koš, abych vyhodila staré struhadlo, ale nakonec ho vrátím zpátky na místo. Nasypu mouku na vál, oddělím těsto a pleskám něžně koláče. Přeshlápnu z nohy na nohu jak slon, řeknu hotovo a usednu na štokrdle. Dcera mě sleduje s rozšířenými očima (barvu očí máme stejnou, zafungoval majorgen).

„Mami, ty to děláš jako habička!“

„A co jste čekali?“

„Že budu sedět na lotosovém květu a tvářit se jak Višnu?“

„Kdo zase, proboha, otevřel tři minerálky najednou?“

Když zalomím rukama, vypadá to, že mám čtyři. Odborně se tomu říká vliv prostředí na fenotyp... ■

csnismfanes.cz

CCO/IN/10/10/10

DENISA PROŠKOVÁ

Před vodou, za vodou, nebo snad NADNĚ?

Podle průzkumu nás prý nejvíc vytáčí fráze:
„Za komunistů bylo líp!“ Muže neinteligentní otázky
žen „Kdy přijdeš?“ a „Proč jsi to ještě neudělal?“ a ženy
„Prosím tě, uklidni se“ a „Seš stejná jako tvoje matka!“

Mě hned po chvále ráje na zemi s frontami na vložky a s kláděm a srpem zatnutým do mozku rozlaďuje věta, která se v průzkumu Readers Digest neobjevila. „No jo, ten se má. Ten je za vodou!“ V tu chvíli mám vzdychy chut vřítat. „A jak to jako víte?“

Je miliardář Keller za vodou, když mu v hlavě musí blíkat kontrolka, jestli udělal všechno proto, aby mu někdo neunesl ženu a děti? Nevím, jestli je za vodou Michelle Obama, která chodí pomalu i na záchod s ochrankou.

Kolik má kdo dluhů, bolesti, nenaplněných nadějí a zklamání se na čele nikomu neodráží, ale za všechno se na tomhle světě někdo a něčím platí. A nikdo tomu neutěší.

Možná, že to jen zbytečně dramatizují ve vleku vlastních vzpomínek na dobu, kdy i naše rodina byla vnímána jako těžší, zavodář. Vůbec jsme si nežili na vysoké noze, tu nohu bych přesněji popsal jako holou! Holou, ale veselou.

Maminka se mnou a sestrou zůstala sama. Ale s babičkou oplývaly výtvarným talentem a krejčovskou, pletací, háčkovací a vyšivací zručností. Chodily jsme v tehdejších kousavých teslově-krimple nových časech velmi dobře a originálně, ba až výstředně oblekané. Ze se přešívalo ze starých, příbuzenstvem nebo přáteli odhozených obnošených věcí, byla jiná věc.

Před jednou zimou věnovala babičce známá ranec starých kabátů. „Hurá!“ zajásala má matka, protože to byly úžasné prvorepublikové materiály, i když značně ožrané od myši. S babičkou z nich

máma ušila krásnou černošedou pelérinu. Stopy po myších zubech zakamufovaly aplikace a výsledek vyrazil městu dech.

„Kde jste tu krásu sehnala?“ zastavila maminku první dáma maloměsta. Ta neprozřetelně odvětila: „To víte, Francie“. A výborně se bavila, jak paní závistí doslova zešpícatel obličej.

Asi tak za týden se maminka potkala s onou ženou i jejím manželem znovu.

Manželský pár ji konspiračně zatáhl do parku. Lstivě se

rozhledli a pak jí sdělili, že před nimi tajnosti mít nemusí. Že je jasné, že si nepřeje, aby všichni věděli, že udržuje kontakty s otcem svých dětí, co se vypořádal na imperialistický západ! „Víte, my stavíme dům. Pro děti.“ Muž udělal pauzu a jeho žena hodila po mámě nálehavý pohled. Matka matku vzdychky pochopí. „Napadlo nás, že když berete alimenty ve valutách, že bychom si od vás půjčili.

„Cože?“ vyjekla má matka. „No, mysleli jsme, tak sto, víd Věruško,“ šeptal pán. „Sto čeho?“ nechápala máma. „Sto tisíc.“

„Proč jen sto, klidně tři sta!“ vyprskla ironicky. „Nezlobte se, já už musím jít,“ rozloučila se chvatně a stroj na průser spustil nehluché své motory.

Uběhl další týden. „Jsme tady kvůli tě smlouvě,“ hlaholil bodrý pán za dveřmi a vsunul nohu do dveří. „Nebudeme to řešit na chodbě, ne,“ dodala jeho žena.

V pokojíku, ze kterého podstatnou část ukradovaly palandy, pak vybalili smlouvy a muž došel, že

**Nežily jsme
na vysoké
noze, spíš
holé. Holé, ale
veselé.**

AUTORKA

Denisa Prošková (43) je novinářka a spisovatelka. V roce 2003 získala s textem Titulovaná blbost cenu v soutěži Evropský fejeton. Předloni vyšla její kniha o jídle a cestách Chuťopis. Je šéfredaktorkou časopisu Betyňka.

si tedy, když mu ona sama nabídla 300 000 Kč, on sepsal dohodu na 250 000 Kč, ale vrátí těch 300 000 Kč. Zatímco ženě tékaly oči po našem skromném příbytku jako metronom, mámě došel humor i kyslík. „Moc se omlouvám, ale já si myslím, že si děláte legraci. Já nemám vůbec nic!“ Muž zbělel jako vosk: „Už jsem zamluvil pozemky!“ sdělil mě matce nálehavě a střílel zoufalým zrakem po své paní, která naopak zrudla jako pečeně. Rozhostilo se ticho, jako po prohrané bitvě. „Když nic, tak nic, Pepiku, jdeme,“ zavelela žena. Ve dveřích se ovšem zpupně zastavila, otočila hlavu a sjela mou mámu pohledem ničivějším než cyklon B.

„To je tedy úroveň! Děti má s... no nic, ty za nic chudinky nemohou, ale slušným lidem pomoci ne! A já husa se vás vzdychky zastávala.“ Vyfíleli. Maminka se začala smát. Když se máma konečně dořehtala, řekla. „Tak to by bylo. Víte co, holky, dáme si teď palacinky.“ Ve mně se ale usadil černý havran vzdoru a je tam už naporád.

Do týdne se po městě rozneslo, že všechno tak, jak si všichni mysleli, je skutečně PRAVDA. Topíme se ve valutových alimentech, akorát má matka je taková krkna, že si hraje na chudinku.

Já něčeho nelituji a za nic se nestydím a vzkažuji všem bývalým sousedům, že jsme opravdu neměli ve Švýcarsku žádné konto! Ten přešitý, hladavci ohryzaný kabát a garsonka 17 m čtverečních nebyly mimikry! Houby za vodou, totálně na suchu! Moje máma nebyla mazaná, ale vážně tak chudá! ■

ona@mfides.cz

